



Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra biologie

Bakalářská práce

Sladkovodní svět - environmentální výukový program v předškolním vzdělávání

Vypracovala: Eva Rigová

Vedoucí práce: Mgr. Zbyněk Vácha, Ph.D.

České Budějovice 2022

Prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě Pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích

.....

Eva Rigová

Poděkování

Touto formou bych ráda poděkovala především mému vedoucímu práce Mgr. Zbyňku Váchovi, Ph.D., za jeho odborné rady, připomínky a trpělivost. Dále bych také chtěla poděkovat kolektivu MŠ Přídolí, že mi pomáhal environmentální aktivity připravovat a s dětmi je plnit. Také paní ředitelce MŠ a ZŠ Přídolí Mgr. Janě Jarošové za vstřícnost a konzultaci. Poděkování patří i ing. Vlastimilu Stejskalovi, Ph.D., a ing. Markétě Prokešové, Ph.D., z Jihočeské Univerzity v Českých Budějovicích, kteří se postarali o zařízení environmentálního prožitkového dopoledne v MŠ a ZŠ Přídolí. V neposlední řadě patří velký dík také mému příteli Bc. Josefu Mackovi za pomoc s environmentálním dopolednem, konzultaci a přípravu aktivit.

Abstrakt

Tématem bakalářské práce je environmentální výukový program na téma sladkovodní svět. Hlavním cílem je rozvíjet u dětí předškolního vzdělávání kladný vztah k okolní přírodě a životnímu prostředí. Dílčím cílem bakalářské práce je vypracovat aktivity prolínající se vzdělávacími oblastmi předškolního vzdělávání, jejichž tmelícím prvkem je téma sladkovodní svět. Jednotlivé náměty obsahují detailní metodický popis a případné doprovodné materiály. Teoretická část se zabývá sladkou vodou, živočichy a rostlinami žijícími ve sladké vodě. Obsahuje také proměnu obojživelníka (žáby) a soustředí se na koloběh vody v přírodě. Část praktická je pojata formou jednotýdenního projektu, který lze využít jako metodiku pro učitele nejen v mateřských školách. Bakalářská práce předkládá návrh environmentálního výukového programu pro mateřskou školu. Environmentální výukový program byl vyzkoušen u předškolních dětí mateřské školy a setkal se s kladným ohlasem. Bakalářská práce obsahuje evaluaci proběhlých aktivit.

Klíčová slova: environmentální výchova, výukový program, aktivity v mateřské škole, sladkovodní svět, voda, sladkovodní živočichové a rostliny, koloběh vody.

Abstract

The topic of this bachelor's thesis is an environmental program about a freshwater world. The goal is to establish and support a positive relationship towards surrounding nature and environment in preschool children. Also the goal is to create activities, that connect several areas of an early childhood education curriculum, through the topic of the freshwater world. Each theme will present a detailed methodical description and possible other related materials. The theoretical part introduces the freshwater world in general, animals and plants living in it. It also presents the evolution of an amphibian (a frog) and focuses on the water circulation system in the nature. The practical part introduces a one week project, that can be used as a methodical material for teachers, not only in the early childhood education facilities. The bachelor's thesis presents a draft of an environmental teaching program for kindergartens. This program has been tested with preschool children and was rated positively by respondents. The evaluation of tested activities also is a part of this thesis.

Key words: environmental education, educational program, kindergarten activities, freshwater world, water, freshwater animals and plants, water circulation.

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	10
1 Rámcový vzdělávací program v předškolním vzdělávání	10
1.1 Dítě a jeho tělo	10
1.2 Dítě a jeho psychika	11
1.3 Dítě a ten druhý	11
1.4 Dítě a společnost	12
1.5 Dítě a svět	13
2 Environmentální výchova v předškolním vzdělávání	14
2.1 Environmentální výchova	14
2.2 Formy environmentální výchovy	15
2.3 Metody environmentální výchovy	16
2.4 Překážky realizace environmentální výchovy	17
3 Prožitkové učení	19
3.1 Znaky prožitkového učení	19
4 Sladkovodní svět	21
4.1 Biochemické cykly významných prvků a sloučenin v ekosystémech	22
4.1.1 Koloběh vody	23
4.2 Sladkovodní ekosystémy	24
4.2.1 Prvky sladkovodních ekosystémů	24
4.2.2 Biodiverzita sladkovodních ekosystémů	25
4.3 Metamorfóza u obojživelníků	25
PRAKTICKÁ ČÁST	27
5 Filozofie projektu	27
5.1 Charakteristika třídy	27

5.2	Cíle projektu	28
5.3	Dílčí vzdělávací cíle	28
5.4	Očekávané výstupy	29
5.5	Způsoby naplnění cílů	30
5.6	Metody evaluace	30
5.6.1	Evaluační otázky	30
5.6.2	Plán evaluace.....	31
5.7	Plán projektu	31
6	Realizace projektu a evaluace programu	33
6.1	Pondělí	33
6.1.1	Pondělní evaluace	37
6.2	Úterý	38
6.2.1	Úterní evaluace	41
6.3	Středa	42
6.3.1	Středeční evaluace	46
6.4	Čtvrtek	47
6.4.1	Čtvrteční evaluace	50
6.5	Pátek.....	51
6.5.1	Páteční evaluace.....	53
	ZÁVĚR.....	55
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	SEZNAM PŘÍLOH.....	58

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila environmentální výukový program pro předškolní děti na téma sladkovodní svět, jeho přípravu a ověření v praxi. K tomuto výběru mě vedlo několik faktorů. Dle mého názoru se předškolní děti učí nejlépe prožitkovým učením a rády věci zkoumají zblízka. Jelikož žiji na venkově, tak mám opravdu vřelý vztah k okolní přírodě a ráda se starám o to, aby prostředí, ve kterém žiji, bylo pro mne a všechny kolem příjemným místem. Snažím se tedy pracovat s dětmi různých věkových kategorií a vést je ke stejným hodnotám. Během svého studia na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích oboru Učitelství pro mateřské školy jsem si v rámci předmětu Environmentální výchova uvědomila, jak lze zajímavě a rozmanitě s dětmi pracovat v přírodě, a kolik krás nám příroda vlastně nabízí. Hodinu jsme měli v areálu Jihočeské univerzity na školní zahradě. Zahrada byla celkem velká a v každém koutě bylo co pozorovat. Vyučující nám pomocí environmentálních aktivit ukázal, jak lze pracovat s dětmi předškolního vzdělávání, aby je to bavilo, aby poznávaly prožitkovým učením, a hlavně, aby si dané věci osahaly a vyzkoušely samy, bez zásahu dospělého.

Cílem předkládané bakalářské práce je vytvořit environmentální výukový program, který bude zaměřen na téma sladkovodní svět. Je určen pro děti předškolního věku. Postaven je především na principu prožitkového učení.

V teoretické části je definována environmentální výchova v předškolním vzdělávání, její charakteristika, specifikace. Důležitým informačním zdrojem pro bakalářskou práci je Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, který je výchozím dokumentem pro školská zařízení zabývající se předškolní výchovou.

Pro lepší orientaci v problematice jsem hledala v české i světové literatuře pohledy různých autorů, kteří tento pojem definují a vymezují. V bakalářské práci budou jasně stanovené cíle environmentální výchovy a vzdělávání, které dávají předpoklad k lepšímu prezentování environmentálních výukových programů. Toto je jedna z cest, jak environmentální programy šířit dál.

V praktické části bakalářské práce jsem vytvořila metodický plán environmentálního výukového programu, který je vhodný pro děti předškolního vzdělávání a měl by vést k rozvoji prožitkového učení za pomoci přírodnin a živočichů sladkovodního světa. Environmentální výukový program byl v mateřské škole ověřovaný ve smíšené třídě s počtem 17 dětí předškolního věku. Pokaždé byl zhodnocen a prodiskutován s pedagogickými pracovníky z klinické mateřské školy. Tato skutečnost vedla k následné úpravě výukového programu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Rámcový vzdělávací program v předškolním vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) zahrnuje pět vzdělávacích oblastí, ve kterých může být environmentální výchova realizována. Vzdělávací oblasti jsou biologická, psychická, interpersonální, sociálně kulturní a environmentální a v RVP PV jsou nazvány: „Dítě a jeho tělo“, „Dítě a jeho psychika“, „Dítě a ten druhý“, „Dítě a společnost“ a „Dítě a svět“. Environmentální aktivity lze realizovat ve všech zde zmíněných oblastech. Nejvíce pozornosti je jim věnováno ve vzdělávací oblasti „Dítě a svět“ (Jančaříková, 2010).

1.1 Dítě a jeho tělo

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti biologické je stimulovat a podporovat růst, neurosvalový vývoj dítěte, podporovat jeho fyzickou pohodu, zlepšovat jeho tělesnou zdatnost i pohybovou a zdravotní kulturu, podporovat rozvoj jeho pohybových i manipulačních dovedností, učit je sebeobslužným dovednostem a vést je ke zdravým životním návykům a postojům“ (RVP PV 2016, s. 15).

Tohle vše je možné uskutečnit na čerstvém vzduchu při překonávání přírodních překážek spolu s pohybovým vyžitím na čerstvém vzduchu a ve volném prostoru, kdy využíváme všechny smysly při vnímání přírody a vědomě se přizpůsobujeme podmínkám terénu a také počasí. Dbáme na správné oblékání, rozhodujeme se, co je bezpečné, co nikoli. Při pohybu se dítě naučí uvědomovat si s pomocí učitelky jeho tělo, jeho tělesnou zdatnost a vytrvalost. Při rychlém pohybu si lze poslechnout, jak nám buší srdce, uvědomovat si tepovou frekvenci srdce, jaké to je jít poslepu s pomocí zavázaných očí, pomocí hmatu poznávat různé předměty, rozlišovat zvuky, tvary, chutě a barvy. Manipulovat můžeme se všemi různými přírodninami, například se zrnky obilí, pískem, kamínky, klacíky, kůrou, žaludy, šiškami a tak podobně (Leblová, 2012).

1.2 Dítě a jeho psychika

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti psychologické je podporovat duševní pohodu, psychickou zdatnost a odolnost dítěte, rozvoj jeho intelektu, řeči a jazyka, poznávání procesů a funkcí, jeho citů i vůle, stejně tak i sebepojetí a sebenahlížení, jeho kreativity a sebevyjádření, stimulovat osvojování a rozvoj jeho vzdělávacích dovedností a povzbuzovat je v dalším rozvoji, vzdělávání a učení“ (RVP PV 2016, s. 17).

Tato oblast obsahuje tři podoblasti: jazyk a řeč, poznávací schopnosti a funkce, představivost a fantazie, myšlenkové operace, sebepojetí, city a vůle. V této oblasti se zejména zaměřujeme na popis smyslových vjemů, zážitků a pocitů. Děti vedeme k tomu, aby se snažily popisovat svá pozorování, domněnky a formulovat své otázky. Při spolupráci ve skupinkách se děti musí umět domluvit, snaží se vymyslet společnou strategii, obhájit svá stanoviska, ptát se, rozšiřovat svoji slovní zásobu o nové pojmy v odvětví přírody, učí se znát názvy živočichů a rostlin, popisovat různé stavy, například změny počasí a počasí obecně. Děti si mohou vybrat objekty, které je zajímají, a na nás je, abychom v tomto ohledu děti podporovali. Děti budou přirozeně komunikovat při volné hře venku, používají přírodní motivy rostlin a živočichů ke svému estetickému, hudebnímu a pohybovému projevu. Je možné je využít při hrách k rozvoji pozornosti, paměti a také jako východisko pro práci s informacemi. V této části přijde na řadu odborná literatura či beletrie, encyklopedie a atlasy. Pro zajímavost můžeme také zařadit ekonaratologii, což je vyprávění, ve kterém vypravěčem nemusí být pokaždé člověk, ale zvíře nebo kámen u cesty či strom. Posлуhač se vcítí do role vyprávěcího, a právě v tento moment se v dítěti probouzí environmentální senzitivita. V jazyce lze také vytipovat různá přirovnání k rostlinám či živočichům, pomáháme dětem si uvědomovat vlastnosti, proč tomu tak je. Hledáme společně rýmy a vlastnosti, například: „skáče jako srna“, „mlčí jako ryba“, „má sluch jako rys“ (Leblová, 2012).

1.3 Dítě a ten druhý

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v interpersonální oblasti je podporovat utváření vztahů dítěte k jinému dítěti či dospělému, posilovat, kultivovat a obohacovat jejich vzájemnou komunikaci a zajišťovat pohodu těchto vztahů“ (RVP PV 2016, s. 23).

V přírodě lze hrát plno her, které posílí vztah mezi dětmi i vztah k prostředí, ve kterém se pohybují. Děti budou mít příležitost k posílení prosociálních vztahů, například neutíkat pomalejším, pomoci nést batoh unaveným, nabídnout své oblečení těm, kteří ho mají promočené, pozdravit osobu na procházce s e psem, podat hůl starému člověku, kterému zrovna upadla. Děti budou instruovány, aby se chovaly ohleduplně, a samy budou vytvářet situace, které budou sloužit jako modelové příklady. Zde je myšleno například šermování s klacky, házení kameny, ulamování větví, plašení zvěře, zašlápnutí brouka. Při řízených činnostech i volné hře se budou děti učit respektovat pomalé, méně obratné děti, tolerovat ty, kteří se hůře a pomaleji vyjadřují nebo hůře slyší. Při činnostech ve školce se budou děti učit vzájemně naslouchat, při různých hrách s přírodní tematikou se budou snažit dodržovat pravidla. Mohou například dramatizovat hry a situace s využitím personalizace živočichů, které budou pomáhat řešit mezilidské vztahy (Leblová, 2012).

1.4 Dítě a společnost

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v oblasti sociálně kulturní je uvést dítě do společenství ostatních lidí a do pravidel soužití s ostatními, uvést je do světa materiálních i duchovních hodnot, do světa kultury a umění, pomoci dítěti osvojit si potřebné dovednosti, návyky i postoje a umožnit mu aktivně se podílet na utváření společenské pohody v jeho sociálním prostředí“ (RVP PV 2016, s. 25).

V této oblasti se budeme nejvíce věnovat rozvoji společenského soužití a spolupráci. Děti se mohou setkat s rybářem, myslivcem, pracovníky Lesů České republiky, ekologickými aktivisty a tak podobně. Budeme se snažit podporovat autentická vyjadřování, prosociální chování, povědomí o mezilidských a morálních hodnotách. Důležité je i vytváření základů aktivního postoje ke světu. V rámci úvodu do světa kultury a umění můžeme hledat motivy v lidové písni, například kolik písní existuje o vodě. Můžeme se také seznamovat s ukázkami vážné hudby, například poslech Smetanovy Vltavy, Vivaldiho Čtvero ročních období a tak dále. Mnoho muzeí nabízí lektorský program, který je určen i předškolním dětem (Leblová, 2012).

1.5 Dítě a svět

„Záměrem vzdělávacího úsilí pedagoga v environmentální oblasti je založit u dítěte elementární povědomí o okolním světě a jeho dění, o vlivu člověka na životní prostředí – počínaje nejbližším okolím a konče globálními problémy celosvětového dosahu a vytvořit elementární základy pro otevřený a odpovědný postoj dítěte (člověka) k životnímu prostředí“ (RVP PV 2016, s. 27).

V této vzdělávací oblasti se dílčí cíle nejvíce a přímo dotýkají životního prostředí a ekologického chování. Děti si postupně vytváří kladný vztah k okolí školky, vodní ploše, parku, louce anebo lesu, kam si děti chodí hrát, kde budou mít oblíbená zákoutí a místa pro své hry. Děti si zde budou stavět domečky, přehradky, zahrádky ze všeho, co venku najdou. Takto se dostaneme k rozhovorům o tom, proč lidé přírodu znečišťují, proč někteří živočichové a rostliny mizí, a co s tím lidé mohou dělat. Během roku si děti uvědomují proměny přírody podle ročních období, zjišťují, že se každý rok toto schéma opakuje, že s těmito změnami je třeba počítat a přizpůsobit se jim. Při zkoumání přírody budou děti nacházet různé živočichy v odlišných stádiích vývoje, které nebudou hubit. Naučí se přírodu zbytečně neničit a budou k ní mít kultivovaný vztah (Leblová, 2012).

2 Environmentální výchova v předškolním vzdělávání

2.1 Environmentální výchova

Předškolní věk je doba, kterou si děti pamatují zkresleně. Toto období je však nesmírně důležitým determinantem pro jejich další vývoj a celý další dlouhý život. Velmi přirozené je, že děti tento čas tráví v rodinném kruhu, s jejich nejbližšími sourozenci a rodiči, či prarodiči, a nesmíme opomíjet ani přirozenou komunitu, jako jsou sousedi. Na pedagogy a rodiče dětí mladších šesti let je kladen důraz na péči o dítě mladší šesti let. Dítě tohoto věku se totiž nedokáže samo bránit, postěžovat si, neumí verbálně upozornit na své specifické potřeby, je svým způsobem celé odevzdáno dospělému. Dítě, které vyrůstá v raném období ve zdravém a radostném prostředí, je obklopeno mnoha vstřícnými dospělými a přátelským kolektivem, má větší naději, že jednou v budoucnu bude zdravou, šťastnou, vyrovnanou a plodnou bytostí (Jančaříková, 2010).

Environmentální výchova se mimo jiné zabývá špatnými důsledky působení lidských faktorů na životní prostředí, navádí a ukazuje správný postoj a cestu k jeho ochraně a vytváří pozitivní vztah k přírodě. Součástí těchto postojů by mělo být i to, že by se měl člověk omezit, umět si odříct a vzdát se něčeho ve prospěch planety (Leblová, 2012).

Environmentální výchova pochází z anglického spojení *environmental education*, které lze přeložit jako vzdělávání, výchova o životním prostředí všech věkových skupin (Jančaříková, 2010).

První oficiální definice environmentální výchovy pochází z Gruzie, a to z mezivládní konference, která proběhla roku 1977. Definice obsahuje 3 cíle: 1. posílit vědomí a porozumění ekonomické, sociální a ekologické provázanosti městských i vesnických oblastí, 2. poskytnout každému příležitost dosáhnout znalostí, názorů, hodnot, odpovědnosti a dovedností k ochraně a zlepšování životního prostředí, 3. vytvořit nové vzorce jednotlivců, skupin i společnosti jako celku, který je vstřícný k životnímu prostředí (Činčera, 2007).

Cíle environmentální výchovy ve své metodice publikuje také Boček a kol. (2019), zní následovně: vytváření vřelého vztahu k přírodě, utváření vřelého vztahu k místu, kde

žijeme, porozumění půdě a do jisté míry získání dovednosti k jejímu zkoumání, osvojení schopností potřebných k řešení problémů a konfliktů, snaha o jednání v souladu s životním prostředím. Prvních dvou cílů je dosahováno již v předškolním vzdělávání.

2.2 Formy environmentální výchovy

Mateřská škola, která je zaměřená na environmentální výchovu, je schopna zakomponovat si vhodné činnosti do svého školního vzdělávacího programu (ŠVP) a třídního vzdělávacího programu (TVP). Je toho schopna sama, díky ekologicky a environmentálně vzdělaným učitelkám, nebo zařazováním různých exkurzí a návštěv na environmentálním základu zabývajícím se přírodou. V některých mateřských školách se environmentální výchovou zabývají pouze okrajově, ale zároveň mají možnost využít spolupráce s některými centry ekologické výchovy. Dnešní doba nabízí mnoho možností, a proto jsou v současné době běžné ekologické programy prováděné lektory center přímo v mateřských školách. Jako další možnosti implikace environmentální výchovy jsou návštěvy ekologických center, zoologických zahrad a záchranných stanic, které také nabízejí své vzdělávací programy přímo v domovských institucích. Při realizaci environmentální výchovy je doporučeno užívat takových forem a metod vzdělávání, které vedou k vlastním činnostem dětí, jejich aktivizaci a podpoře jejich touhy k učení. Doporučenými nástroji a prostředky pro realizaci environmentální výchovy na školách jsou i pobytové programy, které jsou spojené s učením přímo v terénu, například školy v přírodě. Mezi popisované postupy lze řadit i výuku na školní zahradě či muzejní pedagogiku. Výše uvedené činnosti lze propojit také s běžnou vycházkou do přírody, nebo s různými školními ekologickými a environmentálními projekty a projektovým učením (MŠMT, 2008).

Dle Hofmanna (2003) jsou nedílnou formou environmentální výchovy exkurze, které mohou být i skvělou spoluprací s rodiči. Tímto způsobem je možné přiblížit dětem například život na farmě, práci řemeslníků - truhlářů, kameníků, pekařů, keramiků, zedníků a mnoho dalších. Tyto zajímavé návštěvy dětem umožní poznávat celek, nikoli skutečnost rozdrobenou na fragmenty. Pokud je dětem umožněno si dané činnosti vyzkoušet, jsou pak schopny pochopit náročnou cestu k výsledku.

2.3 Metody environmentální výchovy

Vzdělávání v předškolním věku má oproti edukaci jiných věkových skupin své zvláštnosti, specifické metody práce. Mezi tyto metody práce bezpochyby patří metody prožitkového a kooperačního učení, nedílnou součástí je také učení hrou (Činčera, 2009).

Všechny tyto zmiňované aspekty jsou založeny na praktických a konkrétních prožitcích dítěte. Děti jsou v předškolním věku přirozeně velmi zvědavé, realizují mnoho nápadů, proto je potřeba jejich zájem podchytit a využít jej nenásilnou formou v jejich prospěch. Pozorování patří mezi základní metody environmentální výchovy v mateřské škole, hraje v něm největší úlohu zrakové a sluchové vnímání. Pozorování má nepostradatelnou roli v poznávání světa. Různé experimenty a pokusy dávají dětem jedinečnou možnost poznání na základě vlastní zkušenosti. Pozorování lze dělit na spontánní a záměrné. Předškolní vzdělávání musí vycházet z toho, že je schopno dětem nabízet praktické činnosti, ve kterých dítě může věci vnímat všemi smysly (Činčera, 2009).

Nutno volit takové činnosti, které budou dítě podněcovat k přemýšlení, ale také, aby k poznatkům došlo samo, i když je nenápadně vedeno. Tohle je jediná cesta k tomu, aby děti smysluplně poznávaly svět a chápaly vztahy v něm. Správné chápání těchto vztahů lze také rozvíjet pomocí vyprávění a čtení příběhů o přírodě. Tyto příběhy mají svůj význam a své jedinečné místo právě u dětí v předškolním věku. Děti jsou vděčnými posluchači, když je příběhy zaujmou, vyžadují stále další pokračování. Příběhy s environmentální tematikou by měly přinést naději a touhu po proměně k lepšímu respektování přírody a přístupu k okolnímu světu (Činčera, 2009).

Pokus, cizím slovem experiment, je metoda používaná v mnoha odvětvích. Jde o metodu, jejímž principem názorně navozujeme určitý děj za jasně stanovených podmínek tak, abychom tento děj mohli za stejných podmínek kdykoliv zopakovat (Wilkens a kol., 2017). Pokusem děti objevují zcela nový jev nebo zákonitost, kterou lze ověřovat nebo vyvracet již známé domněnky. Pokusem prokazujeme existenci či neexistenci děje a jevu, ukazujeme dětem to, co jsme zmiňovali v teorii, aby lépe pochopily princip jevů v běžném životě. Bakalářská práce v rámci praktické části obsahuje několik pokusů, které autorka s dětmi vyzkoušela.

Další metodou vhodně využitelnou v environmentální výchově je práce s knihou. V české literatuře existuje mnoho zajímavých dětských knih, ve kterých najdeme příběhy z české přírody, příběhy vztahující se k místu bydliště dětí nebo historii těchto míst, (např. Příběh řeky Stropnice) (Koželuh, 2018).

Beseda je další z metod environmentální výchovy. Pokud pozveme do mateřské školy zajímavé lidi, aby dětem blíže zprostředkovali poznatky z reálného života. Beseda je vedena např. s rybářem, lesníkem, veterinářem, ošetřovatelem ze zoo, včelařem... (Činčera, 2007).

Dle Svobodové a Švejdrové (2011) je dramatická výchova již dnes brána jako rozšířená metoda, kterou učitelé mateřských škol využívají a připravují mnohem častěji než dříve. Přínosné pro dítě je, pokud se lze plně zapojit do výuky dle svých individuálních možností a předpokladů. Vhodně zvoleným tématem můžeme navozovat a demonstrovat situace, které v sobě obsahují problémy ve vztahu k životnímu prostředí (např. Problematika znečištění sladkých vod), a také pomocí dalších metod dramatické výchovy lze s dětmi hledat možná řešení.

2.4 Překážky realizace environmentální výchovy

Kvalita a vedení environmentální výchovy může mít z učitelského hlediska mnoho rizik.

- Nebezpečnost prostředí – snažíme se omezit pěstování jedovatých rostlin, spíše je v prostorách školy vůbec nevysazujeme.
- Nedostatek pobytu venku – nelze dětem ukazovat obrázky toho, jak to vypadá venku, aniž bychom je vzali ven, a děti si vše osahaly. Důležitá je mimo jiné názornost.
- Úzkostlivá péče o děti – pokud dětem poskytneme veškerý servis ze strany dospělého, znamená to pro dítě nesamostatnost a neschopnost se samostatně projevat.
- Oddělení od reality – nedělat s dětmi věci jen „jako“, ale dělat tyto věci se vši vážností doopravdy.

- Nevhodný výběr knih, publikací a pořadů – vždy bychom měli vědět, jaké příběhy, nebo pohádky budeme dětem číst, měli bychom vždy výběr dobře zvážit.
- Nedostatečná připravenost učitelek – mnohdy je zvýšený požadavek na vzdělávání učitelek v oblasti environmentální výchovy.
- Nesprávná metodika – snažit se vyvarovat kontraproduktivním věcem, pokud umožníme dětem ve třídě chovat nějakého živočicha, nebo pěstovat nějakou rostlinu, musíme vědět, jak se o ně dobře starat.
- Přílišná aktivita – ne nadarmo se říká, že někdy méně znamená více. Přetížené dítě nemá čas na relaxaci, tím se dostává do útlumu, minimalizuje se jeho vlastní aktivita a tvořivost.
- Nedostatek responsibility – nedostatek ohleduplnosti a respektu k okolí. Vycházíme vždy ze zájmu, potřeb dětí a aktuální situace ve třídě. Na základě toho můžeme kdykoli změnit naše plány i obsah Třídního vzdělávacího programu.
- Nedostatečná ochota dalšího personálu školy – například kuchařky, které by měly měnit pestrost pokrmů, například zařazováním sezonních potravin. Nebo uklízečky, které by dětem měly jít příkladem v tom, že třídí odpad, snaží se používat ekologičtější čisticí prostředky.
- Nedostatečná spolupráce – nejhorší je, když nefunguje spolupráce mezi pedagogy, personálem školy a školy s rodiči, nebo s centry ekologické výchovy.
- Velký počet dětí na jednoho pedagoga – mezi současné trendy také patří navyšování počtů dětí ve třídách, které zároveň ubírá možnost individuální přístupu při environmentálních činnostech, nebo i při umožnění volného pohybu v přírodě.
- Tlak na výkon – nespočetné množství řízených dopoledních a odpoledních aktivit u dětí předškolního věku směřuje k omezení spontaneity dětí při poznávání přírody.
- Nepochopení podstaty environmentální problematiky – Nejčastější problematikou je vyzdvihování méně závažných problémů před problémy opravdu závažnými (Jančaříková, 2010).

3 Prožitkové učení

S principem prožitku ve výchově a výuce se setkáváme již v daleké historii. Například v myšlenkách J. A. Komenského, který ve výchově zdůrazňoval propojení příkladů, pravidel a cvičení či zapojení všech smyslů. V odborné literatuře pak nacházíme názory, že koncept prožitkového učení má svůj původ v americké pragmatické pedagogice J. Deweyho. Zdroje pro koncipování prožitkového učení však můžeme najít i v německé, britské i severské linii (Hanuš a Chytilová, 2009). Jakkoli jsou tyto debaty zajímavé, nebudeme je nyní na tomto místě analyzovat a reflektovat. Nicméně je důležité si uvědomit, že prožitkové učení v našich zemích má své vlastní kořeny a navazuje na historický vývoj pedagogických myšlenek a zkušeností české reformní pedagogiky. V literatuře i v praxi v oblasti prožitkového učení se setkáváme s užíváním několika pojmů podobného obsahu i s jejich záměnou. Jedná se o pojmy prožitek, zážitek, zkušenost. Mnohdy jsou užívány jako synonyma. Nejčastěji jde o záměnu pojmů zážitek a prožitek, přičemž pojem zážitek je frekventovanější. Jirásek (2004) vymezuje pojmy v těchto vztazích: *„Pro okamžik přítomné aktivity vyhradzujeme slovo prožitek (a proto také praktické působení jako výchovu prožitkem). Jestliže však tento prožitek uplyne do minulosti a my se k němu vracíme, můžeme tento modus označit jako zážitek. Cílem výchovy prožitkem je získání určité trvalejší podoby prožité události, jejíž výsledky můžeme uplatnit i v jiných situacích. Tuto formu pak můžeme nazývat zkušeností.“*

Stěžejní metodou pro prožitkové učení je metoda učení na přímých zážitcích a aktivní účasti dítěte. Aktivita vykazuje všechny znaky současně.

3.1 Znaky prožitkového učení

Mezi znaky prožitkového učení dle Hanuše a Chytilové (2009) řadíme:

- Spontaneitu – bezprostřednost, nenucenost, přirozenost
- Objevnost
- Komunikativnost
- Prostor pro aktivitu a tvořivost

- Konkrétnost
- Celostnost

Prožitkové učení umožňuje efektivní rozvíjení osobnosti dítěte a jeho klíčových kompetencí.

4 Sladkovodní svět

Voda je dvouprvková sloučenina kyslíku a vodíku se sumárním vzorcem H_2O . Z biologického hlediska je voda jedním z nejdůležitějších polárních rozpouštědel a nejrozšířenější sloučeninou na planetě Zemi. Pokrývá většinu zemského povrchu. Je to sloučenina, která je nezbytná pro všechny organismy. Voda je základním prvkem pro formování života. Člověk je převážně tvořen vodou a bez ní nepřežije více než několik dní. Předpokládá se, že ve vodě vznikl první život a živá bytost se bez příjmu vody obejde jen po nezbytně omezenou dobu. Voda je látka, která má oproti jiným látkám specifickou podobu, a to v tom, že se na Zemi vyskytuje ve třech možných skupenstvích. Ve skupenství pevném se voda na Zemi objevuje jako led, sníh nebo jinovatka. V tomto skupenství se voda vyskytuje tam, kde je teplota nižší než $0\text{ }^{\circ}\text{C}$. Při $0\text{ }^{\circ}\text{C}$ přechází voda ze skupenství kapalného na pevné. Tato změna v těle živočichů a rostlin bývá velmi nebezpečná, protože pokud se voda v jejich buňkách změní na led, tak dojde k jejich roztržení a odumření. Ve skupenství kapalném se vyskytuje nejhojněji. Takto se objevuje v dešťových kapkách, kapkách rosy, potocích, řekách, rybnících i hlubokých jezerech. Voda ve skupenství kapalném se nachází na Zemi vždy tam, kde je teplota mezi $0\text{--}100\text{ }^{\circ}\text{C}$. Voda v kapalné formě nemá ani chuť, ani vůni. V tenkých vrstvách je bezbarvá, v silnějších pak namodralá. Kapalná voda jako jediná vytváří vhodné podmínky pro život a mohou ji do svého těla přijímat houby, rostliny a živočichové. Třetí, poslední skupenství nazýváme plynné skupenství, to je nejčastěji vodní pára. Voda se může z povrchu vodní hladiny odpařovat i při teplotě nižší než $100\text{ }^{\circ}\text{C}$. Při teplotě $100\text{ }^{\circ}\text{C}$ voda vře a velmi rychle se přeměňuje na páru. Vodní pára se může znovu změnit na vodu pevnou, nebo kapalnou.

Voda dává vzniknout mnoha prostředím, kde lze generovat různé interakce. V přírodě tento proces nazýváme koloběh vody, během kterého dochází ke změnám skupenství vody za přispění slunečního záření, gravitace a pohybu planety. Voda se vypařuje z oceánů, dalších zdrojů povrchové vody, rostlin a vytváří tak mraky. Tento proces nazýváme kondenzací, čímž se voda mění zpět v kapalné skupenství. Poté se deštěm a sněžením voda dostává zpět na zem, doplňuje a posiluje vodní toky, a také se částečně vsakuje do půdy. Má to však

určitá úskalí. Problémy s nerovnoměrným vlivem počasí způsobují extrémní sucha a nedostatek vláhy (Hlavínek a Říha, 2006).

„Voda je základ života“ (Hrkal, 2018).

Příliš často se pro člověka mění toto deklarované pravdivé tvrzení, které začíná být samozřejmostí. Voda je v naší civilizaci brána jako něco zcela samozřejmého. Otočení kohoutkem způsobí, že voda teče. Vodní zdroje stály u vzniku kořenů civilizace. Tato přítomnost rozhodovala nejen o rozvoji, ale často také o zániku mnoha států (Hrkal, 2018).

Voda je základní složkou prostředí. Organismy obsahují od 60 do 99 % vody. Největší zásobárnou vody lze nazvat oceán. Tato voda však není vhodná na pití a zavlažování, nýbrž je slaná. Člověku a ostatním rostlinám a živočichům je k dispozici mnoho jiných způsobů využití sladké vody, která se nachází v podzemí, ledovcích, jezerech a řekách. Ne však všechna tato voda je naprosto dosažitelná a získatelná. Množství, které dovoluje koloběh znovu a znovu použít, je jen ta část, která se každoročně vrací z pevnin do oceánů. Toto množství je nazýváno stabilní roční odtok vody (Mezřický, 2005).

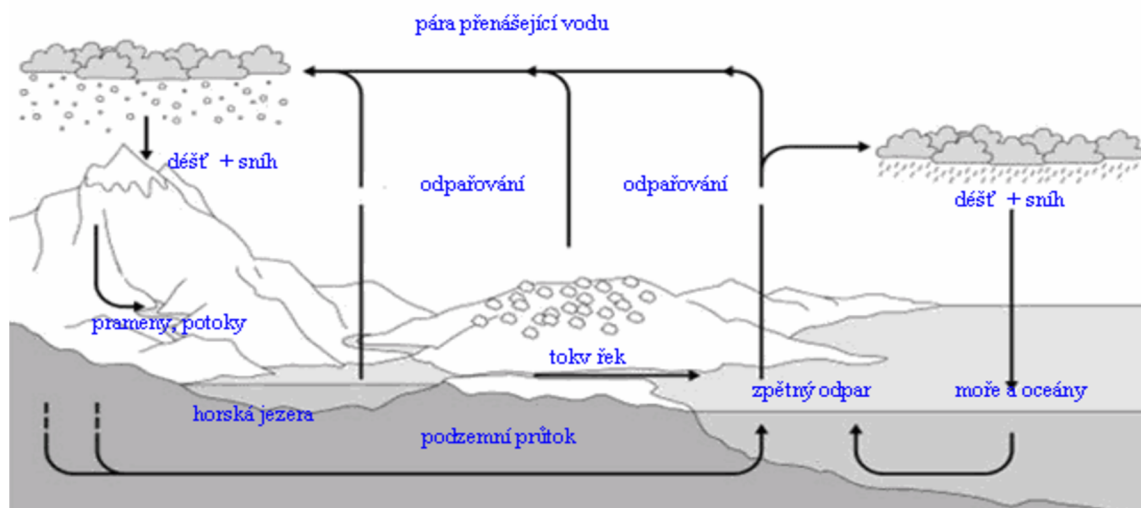
V běžném životě se s vodou lze setkávat nejrůznějšími způsoby. Život se nachází tam, kde je voda. Právo se tedy předpokládá na tento statek, na životní element voda. To, co vodě učiněno jest, činíme také těm, kteří musí s touto vodou žít. Myšleno na zvířata, lidi, rostliny a krajinu. Voda vyzývá k tomu, abychom si uvědomovali souvislosti, pěstovali vnímavost k ekologickým a sociálním aspektům, v neposlední řadě také k rozvoji sociálního chování. Ve vodě je viděn pohyb a skrytá krása (Wilkins a kol., 2017).

4.1 Biochemické cykly významných prvků a sloučenin v ekosystémech

Mezi jednotlivými složkami populace organismů, ale také mezi ekosystémem a vnějším prostředím dochází k neustálé výměně látek. Koloběhy látek a toky energie jsou základní funkcí každého ekosystému. Mezi nejvýznamnější biochemický cyklus látek v biosféře patří koloběh vody (Grmela, 2004).

4.1.1 Koloběh vody

Koloběh vody začíná tím, že Slunce ohřívá veškerou vodu v oceánech, která se potom vypařuje formou vodní páry do vzduchu. Stoupající vzdušné proudy unášejí vodní páru do horních vrstev atmosféry, kde vlivem nižší teploty dochází ke kondenzaci vodní páry a její přeměně do formy oblaků. Vzdušné proudy ženou oblaka nad zemí a částice vody tvořící oblačnost se srážejí, rostou a poté dochází ke vzniku srážek. Některé srážky padají na zemský povrch ve formě sněhu a mohou se hromadit jako ledové příkrovy či samotné ledovce. V oblastech s teplejším klimatem sníh s příchodem jara většinou taje a voda vytváří celoplošný odtok z tajícího sněhu. Většina srážek však padá zpět do oceánů nebo na pevninu, odkud díky zemské tíži odtékají jako povrchová voda. Část tekoucí vody napájí řeky, které poté odvádějí vodu do oceánů. Povrchový odtok a prosakující podzemní voda se hromadí jako sladká voda v jezerech a řekách. Ne všechna odtékající voda končí ihned v řekách, ale většina vody prosakuje do půdy. Část této vstřebané vody zůstane blízko zemského povrchu a může znovu napájet povrchové vody (a moře) jako přítok z podzemní vody. Někdy nachází mezery v zemském povrchu a vynořuje se jako sladkovodní pramen. Mělká podzemní voda je vytahována kořeny rostlin a odpařována povrchem listů do atmosféry. Nepatrná část srážkové vody se rovněž odpařuje ze zemského povrchu (Grmela, 2004).



Obrázek 1: Koloběh vody v přírodě

Zdroj: Biologie, e-learning jako vzdělávací nástroj školy 3. tisíciletí, 2010

4.2 Sladkovodní ekosystémy

Základním prvkem pro formování života je voda. Voda dává vzniknout mnoha prostředím, v nichž lze generovat různé interakce. Sladkovodní ekosystémy jsou si v mnohém podobné. Sladkovodní ekosystémy jsou ty, jejichž prostředím je kapalná voda s velmi nízkým obsahem solí. V těchto ekosystémech mluvíme zejména o rybnících, sladkovodních nádržích, řekách, jezerech, mokřadech, bažinách a nivách. Obsahují totiž velmi bohatou biologickou rozmanitost a jsou důležité pro klima planety. Sladkovodní ekosystémy jsou klasifikovány jako povrchní a podzemní. Sladkovodní ekosystémy se dle současného režimu dělí na „lotické a lentické“ (Diesener, 2003).

Sladkovodní ekosystémy názvu Lotus jsou řeky, vyznačující se stálým proudem vody a definovaným směrem. Lotické ekosystémy jsou ty, ve kterých jsou zahrnuty řeky a potoky. Vyznačují se tím, že se proud vody pohybuje určitým směrem. Tento pohyb a posun vody je také určen nerovností půdy. Díky gravitaci proudí voda určitou rychlostí. Déšť, sníh nebo tající ledovce nesou částice nejen vody, ale i sedimentů. Pokud je přívod vody dostatečně velký, generuje se odtok stálým proudem (Diesener, 2003).

Sladkovodní ekosystémy Lentic zahrnují jezera, rybníky, laguny a bažiny. Označujeme je takto proto, že voda je zde víceméně uzavřena v pevném prostoru s velmi malým, omezeným, nebo žádným proudem. V těchto sladkovodních ekosystémech dochází k mírnému pohybu vody, ale bez převládajícího směru. Lentické ekosystémy připomínají spíše uzavřené sladkovodní systémy, které jsou zanesené sedimenty a postupně zmizí. Ekosystémy tohoto typu čelí rozmanitosti vodních rostlin, které jsou plovoucí nebo vnořené a ponořené. Samozřejmostí těchto vodních ekosystémů je také velké množství živočišných druhů. Mluvíme zejména o rybách, plazech a mnoha bezobratlých. Nicméně nelze zapomenout i na skupinu savců. Jedná se o některé druhy vodních savců, jako jsou delfíni, vydry a kapustňáci, kteří tyto ekosystémy mohou obývat. Důsledkem ekonomických činností jsou sladkovodní systémy degradovány (Diesener, 2003).

4.2.1 Prvky sladkovodních ekosystémů

Sladkovodní ekosystémy jsou klasifikovány především dle závislosti na směru a proudu vody, zejména pokud voda stagnuje nebo má převládající směr. Druhým klasifikačním

kritériem je také to, zda se jedná o povrchovou nebo podzemní vodu. Mnohé řeky a laguny protékají vápenatými jeskyněmi v určitých částech světa, proto jsou také považovány za podzemní sladkovodní ekosystémy. Současný režim sladkovodních ekosystémů je rozdělen do tří kategorií. První jsou řeky, druhá jsou jezera a třetí jsou mnohé druhy mokřadů (Diesener, 2003).

4.2.2 Biodiverzita sladkovodních ekosystémů

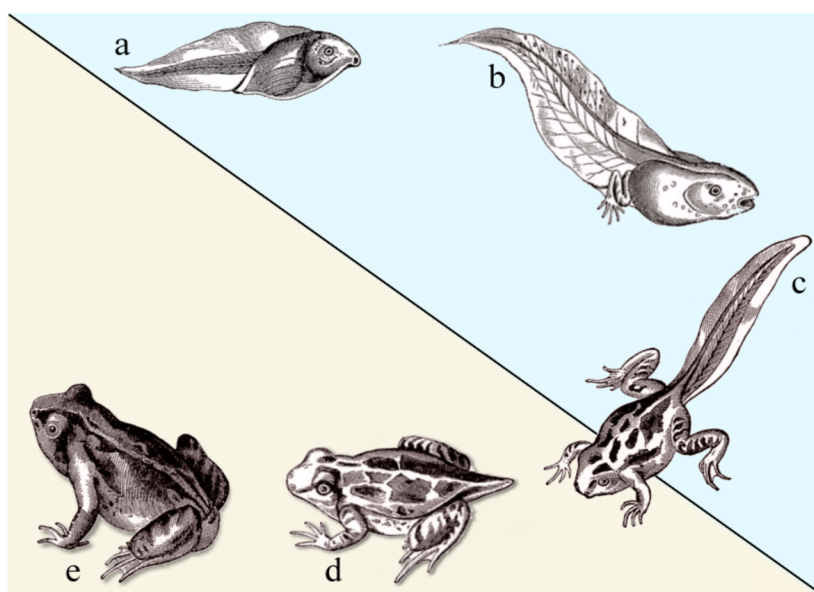
Flóra se přizpůsobuje životu v těchto prostředích. Může být ponořená nebo vynořená. Obsahuje plovoucí a vznikající rostliny. Plovoucí rostliny jsou tlačeny proudy, zatímco rostliny vznikající jsou zakořeněny svými kořeny a jsou připojené ke dnu. Mají tendenci rozšiřovat své stonky a listy na povrch, aby mohly fotosyntézu provádět s vyšší účinností.

Fauna sladkovodních systémů je velmi různorodá. Nejčastěji se v tomto prostředí setkáváme se zástupci ryb. Faunu však obývá i velké množství bezobratlých. Mluvíme tedy např. o měkkýších a hmyzu. Obsahem fauny jsou i někteří savci, kteří se vyvinuli ze suchozemských předků, aby se adaptovali na vodní život. Podobně jsou na tom i plazi. Existuje velké množství aligátorů, krokodýlů, hadů a želv, které se plně přizpůsobili vodnímu životu. Fauna obsahuje také velké množství bezobratlých, jako jsou korýši a hmyz, a jsou součástí planktonu. Fauna České republiky obsahuje první obratlovce. Myšleno obojživelníky, latinsky Amphibia. Obojživelníci se dostali na souš před 350 miliony lety, vyvinuli se z lalokoploutvých ryb. Jsou zvláštní přeměnou, která se u nich nazývá metamorfóza obojživelníků (Diesener, 2003).

4.3 Metamorfóza u obojživelníků

Jako jediní na souši žijící obratlovci, kteří dokáží ve svém vývoji prodělat proměnu svého tvaru i podoby, jsou obojživelníci. Jedná se o metamorfózu. Je to proces, kterým si projde každý obojživelník. Začíná to tím, že se z vajíčka vylíhne pulec. Ten se však časem změní v dospělé a jeho růst je provázen neustálou změnou tvaru. Tento proces je dobře pozorovatelný u žab, protože pulec se od dospělé žáby velmi liší. Pulec má jen hlavu, ocásek, trup, ale nohy mu chybí. Když dojde k oplození buněk, tak se vaječné buňky nejprve dělí na dvě další, kdy se vnitřek vajíčka podobá ostružině nebo moruši v rosolovitém obalu. Zárodek prodlužuje svou délku a začíná se ohýbat. Když dojde na vylíhnutí, tak se malý pulec

zprvu živí zbytky žloutkového vaku, kdy se dokončuje vývoj vnějších žaber, ocásku a úst. Na břiše a pod ústy má malý pulec přísavky, kterými se přichytí na vodní rostliny a po 7-10 dnech začíná s aktivním plaváním a živí se vodními řasami. Po uplynutí 4 týdnů jsou vnitřní žábry nahrazeny vnějšími a střevo je v té době dlouhé, zatočené a z rostlinné potravy získává dostatek živin. Mezi 6. a 9. týdnem se začínají objevovat pahýly zadních nohou a tělo se začíná protahovat a je čím dál více možno hlavu rozeznat od těla. Od této doby začíná budoucí žába konzumovat kromě rostlin i uhynulý hmyz a jiné organismy. Konzumuje i zbytky těl svých příbuzných. Na přední části těla se začínají objevovat přední nohy. Následně po devíti týdnech se už pulec podobá malé žábě s dlouhým ocasem. Správně vyvinutý ocas je velice potřebný i jako zásobárna živin, které jsou potřeba k vývoji, a ocásek se postupem času zkracuje. V té době už se pulci, budoucí žáby, shromažďují na okrajích rybníků. Po uplynutí dvanácti týdnů se ocas zkracuje na krátký pahýl, až postupem času úplně zmizí. Celý vývoj žáby trvá obvykle 12-16 týdnů a je výrazně ovlivněn teplotou vody a nabídkou potravin obsažených ve vodě. Pulci žijí v chladnějších krajinách nebo vyšších polohách, kde mohou následně také přezimovat a v žabu se mohou proměnit až následující rok. Některé druhy žab dokáží být pečlivými rodiči, starají se o svá mláďata, krmí je a přenášejí je (Diesener, 2003).



Obrázek 2: Metamorfóza u obojživelníků

Zdroj: Metamorfóza u obojživelníků, online, cit. 2021-11-12

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části práce jsou obsaženy aktivity, které byly realizovány v rámci projektového týdne „Sladkovodní svět“. Tyto jednotlivé náměty jsou určeny dětem předškolního vzdělávání.

5 Filozofie projektu

Ve vodě, jak víme, nežijí jenom ryby, ale i další živočichové. Žijí zde miniaturní živočichové, kteří kolikrát nejsou ani vidět, ale i ti větší. Všichni tito živočichové zde mají své podstatné místo a patří do potravinového řetězce, kterým tvoří spolu s flórou ucelené zdravé životní prostředí nejen pro ryby, které ve vodě žijí, ale také pro všechno ostatní živé, co je na vodě závislé. Tedy i pro nás lidi. Hlavní filozofií je to, abychom přiblížili dětem tajuplná zákoutí sladkovodního světa pomocí prožitkového učení. Pomohou nám v tom i zajímavé pokusy s vodou, které si děti samy vyzkouší. Každý den projektu byl s dětmi realizován jeden pokus, který byl dodatečně i vysvětlen.

Projekt může být vložen do jakéhokoli Školního vzdělávacího programu mateřských škol. Může sloužit jako obohacující prostředek v environmentální výchově ostatním pedagogům mateřských škol. Tento program má také mimo jiné za úkol to, aby byl u dětí podněcován zájem o přírodu a živé tvory, kteří ve sladkovodních ekosystémech žijí. Prožitkové učení, jak je již výše zmíněno, patří k nejlepším metodám v předškolním vzdělávání. Realizace projektu proběhla v Mateřské škole Přídolí u Českého Krumlova v září 2021, ve třídě Sluníčka, kde autorka působí jako učitelka mateřské školy.

5.1 Charakteristika třídy

Mateřská škola Přídolí je spojena se Základní školou Přídolí. Mateřská škola je rozdělena do dvou věkově rozdílných tříd. Mladší děti, od 2 do 4 let, chodí do třídy s názvem „Hvězdičky“ a starší děti od 4,5 do 6-7 let chodí do třídy s názvem „Sluníčka“, kde působí autorka a její kolegyně, jako učitelky MŠ. Ve třídě Sluníček panuje přátelská atmosféra, mezi dětmi nevznikají žádné velké konflikty, jen občas, například když se nedokáží domluvit, kdo si bude v danou chvíli hrát s určitou hračkou. Ve třídě „Sluníčka“ autorka s kolegyní

připravují děti na povinnou školní docházku, takže se každý den učí společnému naslouchání a empatii v kolektivu, snaží se děti vést k tomu, aby si po sobě správně uklízely své věci, aby kolektivně spolupracovaly a pomáhaly si. Co se týká řešení konfliktů, učitelky v MŠ se jim snaží předejít, pokud je to však nevyhnutelné, a nějaké konflikty přijdou, tak děti nejdříve nechají zkusit vyřešit konflikt samotné, poté když samy uznají, že to nelze, tak jsou zapojeny i ony. Třída Sluníček má barvitě pomůcky a vybavení ke všem možným zajímavým činnostem ve třídě, na zahradě nebo ve školní tělocvičně.

Minulý rok škola rekonstruovala školní zahradu, na které bylo vytvořeno krásné hřiště, a byl zde vyhrazen prostor pro jízdu na motorkách. K dispozici jsou také dopravní značky, se kterými děti značí silnici. Tyto atrakce oceňují především chlapci. Školní zahrada je také vybavena velkou terasou, kde celý den svítí slunce. Děti si zde mohou malovat, relaxovat, nebo jen tak pozorovat okolní přírodu kolem nich.

Přídolí je menší městys s kupou lesů, které hojně s dětmi učitelky využívají pro různé hrátky. Velice často si z lesa děti nosí rozličné přírodniny na tvoření ve školce a výzdobu třídy.

5.2 Cíle projektu

Cílem projektu je seznámit děti s užitím sladké vody v běžném životě, přiblížit dětem různé rostliny a živočichy, kteří žijí ve vodě, nebo alespoň blízko ní. A v neposlední řadě také provádět s dětmi různé pokusy s vodou, které slouží k názorné ukázce a lepšímu pochopení daného jevu. Cílem je také to, aby si děti osahaly některé vodní živočichy a rostliny a podívaly se na ně zblízka.

5.3 Dílčí vzdělávací cíle

- seznámení se sladkovodním světem a jeho faunou a flórou
- rozvoj a prohlubování zájmu o danou problematiku
- procvičování předmatematických představ
- rozvoj paměti, zrakového a sluchového vnímání
- rozvoj vědomostí, vztahujících se k dané problematice
- rozvoj pohybových dovedností a hrubé motoriky
- podpora a rozvoj pohybových aktivit

- vytváření povědomí o vlastní sounáležitosti s přírodou
- rozvoj fantazie, tvořivosti a představivosti
- podpora a rozvoj kooperativních činností
- spoluvytváření aktivního postoje k životu a ke světu
- snaha o to, porozumět a vnímat, co druhému vyhovuje, nebo co mu naopak škodí
- vnímání vlastního „já“ a pocitů
- rozvoj vnímání všemi smysly
- rozvoj slovní zásoby a čtenářské, informační a matematické pregramotnosti
- rozvoj jemné motoriky, vizuomotoriky, grafomotoriky, správného držení tužky, nůžek, štětců a všech ostatních pomůcek
- rozvoj rytmizace a zpěvního projevu pomocí dětských písní

5.4 Očekávané výstupy

- umět pojmenovat některé živočichy a rostliny, kteří žijí ve sladkovodním světě
- dokázat dle obrázků demonstrovat a popsat vývoj žáby
- mít představu o tom, jak se pohybují ryby, raci, žáby
- dokázat pozorovat pomocí lupy, žák ví k čemu ji použít, a umí s ní částečně manipulovat
- vyzkoušet si biologické poznání a badatelský přístup
- dokázat pracovat v malých skupinkách se svými vrstevníky a naslouchat jim
- vyvozovat odpovědi a skutečnosti ze známých faktů, používat logické myšlení, přemýšlet a procvičovat paměť
- všímat si přirozených změn ve vodě a vnímat jejich rozmanitost
- mít povědomí o životním prostředí kolem nás, a o tom, jaký vliv na něj má lidská činnost
- chránit bezpečnost sebe a druhých
- práce ve skupině i samostatně
- vyjádření pomocí slov, gest, výtvarné činnosti nebo slovního projevu
- pečovat o okolní prostředí
- chovat se ohleduplně a prosociálně

- umění zdolávat přírodní překážky a ovládat lokomoční a nelokomoční pohybové dovednosti
- zkusit zpívat píseň a na její motivy malovat

5.5 Způsoby naplnění cílů

Tento environmentální výukový program byl realizován v průběhu jednoho týdne v mateřské škole Přídolí, ve třídě „Sluníčka“. Výukový program byl promyšlen a plánován s časovým předstihem, díky vhodnosti zařazení do běžného akademického roku mezi ostatní témata v mateřské škole. Projekt byl realizován na začátku měsíce října, protože aktivity obsahovaly činnosti, které se neobešly bez sahání dětí do vody a práce s ní. Některé aktivity byly realizovány venku, na zahradě školy a některé aktivity byly realizovány uvnitř školy. Naplánované aktivity bylo celkem těžké skloubit se standartním chodem mateřské školy.

5.6 Metody evaluace

Pro zhodnocení projektu, zda proběhlo naplnění zde stanovených cílů, byla zvolena metoda pozorování, pořizování fotografií s pomocí psaných poznámek. Metoda formou rozhovoru byla zvolena na konec environmentálního výukového programu. Rozhovory s dětmi byly vedeny převážně v komunikačním kruhu v rámci řízené činnosti.

Před realizací environmentálního výukového programu byly vymyšleny a připraveny jednotlivé otázky pro děti v mateřské škole. Děti na ně odpovídaly na začátku environmentálního výukového programu a na konci týdne, po dokončení všech naplánovaných a splněných aktivit.

5.6.1 Evaluační otázky

Říkanka: „*Na Zemi by nic nežilo,*

kdyby vody nebylo.

Čistá tedy musí být,

bez vody se nedá žít.

Vždycky k vodě úctu měj,

A hlavně s ní neplýtvej“ (Šafrová, 2021).

Děti, co je to vlastně voda? Kde všude ji najdeme? Jaká je vlastně voda? Jakou má příchutí? K čemu vodu používáme? Pijeme vodu jenom my lidé, nebo ji potřebují i rostliny a živočichové? Věděli byste, jaké rostliny a živočichové ve vodě žijí? Co se všechno dá na vodě a ve vodě dělat?

5.6.2 Plán evaluace

Evaluační otázky budou dětem položeny na začátku environmentálního projektu v rámci komunitního kruhu. Poté bude realizován environmentální projekt na téma „Sladkovodní svět“, kde je dětem demonstrována následná problematika: vlastnosti sladké vody, rostliny, živočichové, činnosti ve vodě, sportovní rybaření, krmení ryb, představení techniky potřebné k lovu ryb a pomůcek potřebných pro rybaření. Evaluační otázky, které byly položeny již na začátku týdne, budou znovu položeny i na konci týdne pro zjištění, co si děti z týdne odnáší a hlavně, co si zapamatovaly.

5.7 Plán projektu

Environmentální výukový program je rozdělen do jednotlivých dnů. Každý den je však zaměřen na jiné naplnění již stanovených kompetencí. První den je zaměřen na postupné plnění kompetencí k učení. Činnosti mají především informativní charakter, snaží se v dětech vzbudit přirozený zájem o danou problematiku sladkovodního světa. Druhý den směřuje ke kompetencím komunikačním. Děti si osvojují nová slova, učí se naslouchat ostatním, vcítit se do ostatních, respektují pravidlo, které je ve třídě nastaveno a to „kamínek Povídálek“. To znamená, že může mluvit pouze ten, který má v ruce tento kamínek. Ostatní čekají, až k nim kamínek také dorazí, jinak v komunitním kruhu poslouchají. Třetí den zahrnuje kompetence k řešení problémů. Děti plní úkoly ve skupinách a snaží se domluvit.. Děti zažijí demonstrativní a zážitkový den s rybářkou Markétou z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, která si pro děti připravila, za spolupráce s dr. Vlastimilem Stejskalem, který také působí na Jihočeské Univerzitě, environmentálně zážitkové dopoledne s ukázkou živých raků říčních. Čtvrtý den byl ve znamení oblastí sociálních a personálních. Ve čtvrtek dětem byly předány poznatky ze sportovního rybaření Bc. Josefem Mackem, který též absolvoval Jihočeskou univerzitu. Děti byly seznámeny s profesí rybáře, úkony k ní náležející a všechny činnosti si vyzkoušely taktéž prožitkovým

učení a osahaly si věci a činnosti, které k rybaření patří. K těmto činnostem budou dále přiloženy i pořízené fotografie. Poslední páteční den byly rozvíjeny kompetence informační a opakovací. S dětmi byly zopakovány činnosti, které byly konány v daném projektovém týdnu, znovu položeny otázky, které již byly zmiňovány na začátku projektového týdne, a byla provedena konečná evaluace s vyjádřením vlastních názorů dětí.

6 Realizace projektu a evaluace programu

6.1 Pondělí

1) Rozcvička:

Hola, děti, hola, hola, vytvoříme velká kola. Chytáme se za ručičky, zahrajeme si na rybičky **(svoláním vytvoříme kruh)**.

Máme malý rybníček a v něm bydlí vodníček. Jsou v něm také rybičky, zdraví všechny dětičky **(v kruhu si zamáváme, protřepeme ruce)**.

Zahrajeme si na rybičky, protáhneme si ploutvičky **(malé, velké kruhy pažemi)**.

Žáby skáčou do vzduchu, líbí se jim na suchu. Žáby skáčou do rybníka, líbí se jim, jak to stříká **(skoky jako žába, výskok ze dřepu, ruce nad hlavu)**.

Šla kačenka kolem vody, napila se chladné vody, kde voděnka srčí, tak zobáček strčí **(chůze v podřepu po obvodu kruhu)**.

Doleva i doprava, jezdí lodní doprava. Vlnobítí neuškodí, mému člunu, ani lodi **(sed skrčmo zkřížmý, ruce rozpažené, kolíbáme se na zadečku vpravo, vlevo – loďka na vlnách)**.

Plave rybka do rybníčku, nemá žádnou pokladničku **(leh na bříše, napodobujeme plavání ryby)**.

Kam penízky ukládá, na bříško a na záda **(střídáme leh na bříše, leh na zádech)**.

Napnu svoje nožičky, zakopu do vodičky, špičky dovnitř, paty ven, nožky pěkně protáhneme **(v lehu na zádech procvičíme nohy)**.

Umím chodit jako rak. Věřte mi to, je to tak! **(lezeme pozpátku, zády k zemi, chůze v podřepu vzad)**. Leze žába po žebříku, natahuje elektriku **(napodobujeme lezení – z dřepu se pomalu zvedáme, střídáme ruku – nohu)**.

Nejde to, necháme to na léto **(kroutíme hlavou a rukama do stran, zatleskáme do rytmu) (Šafrová, 2021)**.

2) Ranní kruh:

Ranní kruh byl zahájen říkankou:

„Na Zemi by nic nežilo, kdyby vody nebylo.

Čistá tedy musí být, bez vody se nedá žít.

Vždycky k vodě úctu měj, a hlavně s ní neplýtvej“ (Šafrová, 2021).

Povídání s dětmi na téma voda a pokládání evaluačních otázek

- Děti, co je to vlastně voda?
- Kde všude ji najdeme?
- Jaká je vlastně voda?
- Jakou má příchut'
- K čemu vodu používáme?
- Pijeme vodu jenom my lidé, nebo ji potřebují i rostliny a živočichové?
- Věděli byste, jaké rostliny a živočichové ve vodě žijí?
- Co se všechno dá na vodě a ve vodě dělat?
- Kde se bere déšť?
- Co používáme, abychom nezmokli?
- Co se stane, když naprší více vody?
- Kde se voda v řece vzala? Jak vznikla?
- Děti, víte, jak se jmenuje řeka v našem nedalekém městě?
- Děti, víte, odkud teče a jak vznikala?
- Děti, jeden náš známý skladatel složil o řece Vltavě skladbu s názvem „Vltava“.
Víte, jak se jmenoval?

3) Pohybová hra „kapka ke kapce“

Říkáme frázi: Kapka ke kapce teď, ať je vás v mraku (řekneme dětem číslo) – děti běhají jako deštík po herně a na zvolání: „Kapka ke kapce teď, ať je vás v mraku...“ (udáme počet) musí děti vytvořit skupinku podle vyřčeného počtu.

4) Koloběh vody

Povím Vám příběh kratičký o cestě vodní kapičky. V potůčku se prohání, když ji slunce zahřeje, na páru se promění, kam se potom poděje? Stoupá vzhůru do mraků, je to cesta zázraků. Až má mráček plné břicho, zahromuje: „Stačí!“ Kapička se změní v deštík, pláštěnku ti smáčí. Tenhle příběh nemá konec, není za ním tečka, kapka steče do potůčku a zas’ dokolečka. Demonstrace a vysvětlení dle obrázku (Šafrová, 2021).



Obrázek 3: Koloběh vody

Zdroj: Pinterest, online, cit. 2021-11-5

5) Pohybová hra „žabí závody“

Z balančních čoček jsem vytvořila dvě dráhy – start a cíl. Děti byly rozděleny do dvou družstev a jejich úkolem bylo doskákat ze startovní čočky do cíle jako žába. Na cílovou čočku muselo každé dítě skočit jako žába na kámen. Po vystřídání všech dětí vyhrálo nejrychlejší družstvo.

6) Sluchové vnímání, jemná motorika pomocí hry na Orffovy nástroje a zpěv písničky „Holka modrooká, nesedávej u potoka“

Dětem jsem rozdala Orffovy nástroje. Předtím jsem však určila jasná pravidla, která jsme všichni dodržovali. Pokud děti slyší můj zvuk trianglu, nesmí nikdo hrát a povíme si, co bude následovat. Prvně si písničku zopakujeme, pak přidáme nástroje, a nakonec zkusíme různá cvičení. Jdeme postupně po kroužku, každý nám zahraje na svůj nástroj, poslechneme si zvuk ostatních nástrojů a poté každé dítě na nástroj rozloží na slabiky své jméno a řekne nám, jakým písmenkem jeho jméno začíná a končí. Pokud si chtějí děti nástroje během písničky vyměnit, musí použít kouzelnou větu, a ta zní: „Půjčíš mi, prosím?“

7) Pokus – jak vznikají na vodě vlny

Pomůcky: nádoba s vodou, brčko

Děti víte, jak vlastně vznikají vlny? Tak si to názorně ukážeme, chcete?

Děti se postaví do kruhu, aby viděly na nádobu s vodou. Dětem je vysvětleno, že když nefouká, vodní hladina se nehýbe a je stabilní. Pokud ovšem do vody začne foukat vítr, hladina vody se začne hýbat a podle síly větru vznikají vlny.

8) Evaluace činností pondělního dne s dětmi

Na konci každé řízené činnosti jsou děti dotazovány, jak je činnosti daného dne bavily, co se jim líbilo, co se jim nelíbilo. Děti mohou zhodnotit činnosti jak slovy, tak třeba nějakým gestem. Nejvíce se jim líbil pokus a hra na Orffovy nástroje.

9) Volná hra s nabídkou činností

- Pracovní list – vlny na vodě (viz příloha č. 1)
- Modelování kachen, žab, ryb
- Pexeso s rybami
- Omalovánky: kachny, ryby, žáby

10) Četba před spaním – Vodnická pohádka (Duško, 2020) (viz příloha č. 2)

6.1.1 Pondělní evaluace

Každý týden je snaha o to vymyslet nebo vyhledat rozcvičku, nejlépe básničku s pohybem, která děti bude bavit, zároveň se u ní zasmějeme, zahýbeme a rozežřejeme. Tento týden autorka zvolila rozcvičku z webové stránky e-předškolaci.cz, autorkou je Andrea Zatloukalová. Rozcvička byla střídavě používána celý týden, aby se děti naučily danou básničku s pohybem a osvojily si ji. Děti se u této básničky vždy smály, radovaly se, chtěly rozcvičku dělat až dvakrát nebo třikrát týdně, protože je moc bavila.

V ranním kruhu se děti učily jednu z básniček, kterou jsme si zopakovali, a zároveň jsme si povídali o vodě. Děti dostaly možnost slovního projevu, čas na vyjádření názoru a postupně došel čas na pokládání otázek. Pak jsme vzali „kamínek Povídálek“ a každé dítě dostalo jinou otázku o vodě. Některé děti odpovídaly správně, jiné se pletly, ale vždy jsme si vše vysvětlili společně.

Na pohybové hře Kapka ke kapce si děti procvičily prosociální chování, spolupráci ve skupinách, počty, sluchové vnímání a také paměť. Dětem se občas nedařilo utvořit správné skupinky, nejprve je autorka nechala, zda na chybu přijdou samy, pokud nepřišly, autorka vyzvala někoho, kdo chybu viděl, aby ostatním pomohl, pokud nikdo chybu neviděl, pomohli jsme si všichni navzájem a vysvětlili jsme si, jak se správně spočítat, aby to bylo správně.

Pro aktivitu koloběh vody autorka použila demonstrativní obrázek z „Pinterestu“, aby dětem přiblížila, jak koloběh vody vlastně funguje a aby pochopily, co v krátkém příběhu autorka četla.

Pohybová hra „žabí závody“ děti nadchla. Děti jsou soutěživé, baví je předávat si štafetu a fandit. Zároveň si procvičily lokomoční cviky a hrubou motoriku. Některé děti hned nedokázaly na kámen vyskočit, ale na několik pokusů to také zvládly. Autorka děti před touto hrou namotivovala tak, že se z nich staly žabičky, a tak se také musely chovat. Pak se autorka dětí ptala, jak se v roli žáby cítily, jaké to bylo, jestli je to bavilo, jestli už někde viděly žabu nebo kde můžeme žáby potkat. Tyto znalosti děti věděly a dokonce i vyjmenovaly názvy žab, jako jsou ropucha a rosnička.

Hra na Orffovy nástroje je autorce samotné velice blízká. Autorka si myslí, že děti by měly ve školce tyto nástroje používat, snažit se rytmizovat, rozlišovat zvuky, trénovat tak sluchové vnímání, sluchovou paměť. Nejdůležitější z této aktivity však je, aby děti respektovaly určitá pravidla, daly si vzájemný prostor na projevení se, projevíly vzájemnou empatii a učily se porozumění druhému.

Poslední pokus měl asi největší úspěch. Autorka děti namotivovala hned na začátku tím, že pokud budou krásně spolupracovat, tak se dočkají zajímavého pokusu. Děti si samozřejmě chtěly pokus také vyzkoušet a zopakovat ho po autorce. Nakonec jsme si rozebraly situace, kdy vidíme na vodě vlny, jestli už je děti někdy viděly a ukázali jsme si pohybem ruky, jakými směry mohou vlny směřovat. Děti si u této činnosti zopakovaly názvy levá a pravá strana, protože to dětem dělá obtíže.

Konečná evaluační činnost v kroužku je pro autorku vždy velice inspirativní. Poskytuje autorce vždy skvělou zpětnou vazbu kvůli voleným činnostem. Děti se navzájem poslouchaly a dávaly si vzájemně přednost v mluvení. Nepřekřikovaly se a naslouchaly si. Děti si takto procvičovaly mluvený projev. Pokud autorce dítě řekne, že se mu něco nelíbilo, nebo ho to nebavilo, příště se snaží autorka práce činnosti pojmout jinak, nebo ji vůbec nedělat a vyměnit ji za jinou. Dětem se všechny činnosti líbily a každé dítě si dokázalo vybrat jednu činnost, kterou dělalo nejraději.

Volnou hru s nabídkou různých činností jsou děti připravovány na povinnou školní docházku. Pomocí pracovních listů uvolňujeme zápěstí a zároveň celou ruku. Trénujeme správný úchop tužky a sklon písma. Pracovní listy zařazujeme každý den. Tímto zjišťujeme, kde je potřeba zapracovat. Modelováním procvičujeme jemnou motoriku dlaně a prstů. Pexeso nám slouží k procvičení zrakového vnímání a trénování pozornosti.

6.2 Úterý

1) Rozcvička:

Na hladině rybníka, **(děláme rukama velké kolo a hladíme hladinu)**

vlnka s vlnkou utíká. **(naznačujeme rukama vlnku, utíkáme dokola)**

Řekla kachna druhé kačce, **(chodíme jako kačenky)**

budeme jak na houpačce. (*vyskočíme a předstíráme, že houpáme rukama miminko*)

Houpy, houpy, houpity, (*sedneme do tureckého sedu a houpeme se ze strany na stranu*)

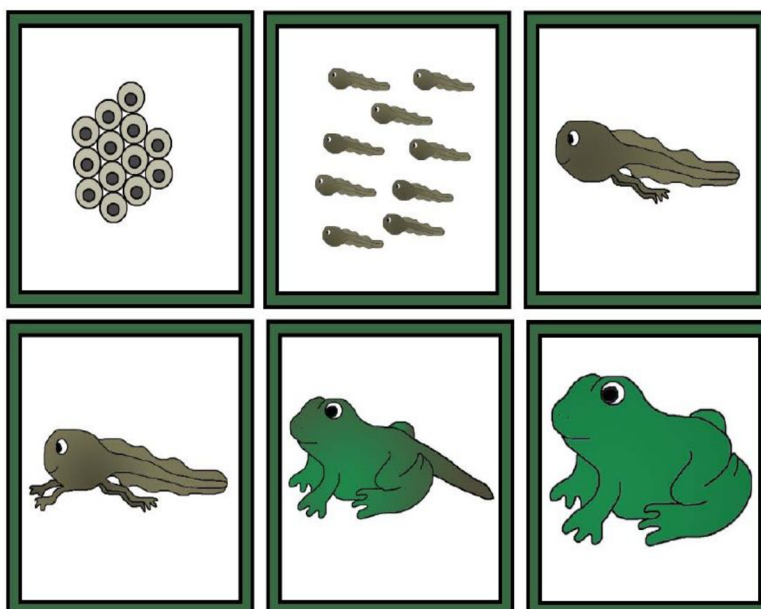
pohoupu se já i ty (Šafrová, 2021). (*sedíme v tureckém sedu a ukazujeme na sebe, na kamarády*)

Překážková dráha: Autorka si zahrála na čarodějnici a děti začarovala jako: žáby, kachny, ryby, hady, čápy, vážky. Pomocí kuželů, žíněnek a balančních podložek udělala překážkovou dráhu a děti rozdělila do dvou družstev. Děti překonávaly překážky a napodobovaly svým pohybem tato zvířata.

2) Ranní kruh:

V ranním kruhu byly položeny otázky:

- 1) Kdo žije u rybníka, nebo v něm?
- 2) Viděly jste děti někdy tato zvířátka?
- 3) Děti a viděly jste někdy malé žabičky?
- 4) Jak se jim říká? Popíšeme si je podle obrázku.



Obrázek 4: Vývoj žáby

Zdroj: Pinterest, online, cit. 2021-12-03

Obrázek rozstříháme a dětem převyprávíme, jak se vyvine žába. Demonstrujeme jim na obrázcích. Potom děti necháme, aby zkusily samy poskládat, jak jde vývoj žáby za sebou, a nakonec postupně každé dítě necháme potrénovat zrakovou a sluchovou paměť a necháme převyprávět vývin žáby dle obrázku.

3) Pohybová hra „žába leze do bezu“

Děti skáčou jako žáby a přitom říkají říkanku: „Žába leze do bezu, já tam za ní polezu. Kudy ona, tudy já, až ji chytím, bude má.“ Tohle skákání můžeme ztížit tím, že děti utvoří dvojice. Tyto dvojice se musí držet za ruku a skáčou spolu, nesmí se pustit. Samozřejmě dbáme na bezpečnost dětí.

4) Výtvarná výchova – výrobek Žába

Dětem předkreslíme kruh na zelený papír nebo čtvrtku. Půlkruh předkreslíme na červený papír nebo čtvrtku o stejném průměru. Děti si samy oba papíry vystříhnou. Zelený kruh přeloží na půlku. Dovnitř zeleného kruhu vlepí na spodní polovinu červený půlkruh, a tím vznikne vnitřek pusy žáby. Na horní stranu zeleného půlkruhu dolepíme oči, a dovnitř do červeného půlkruhu vlepíme pruh červeného papíru, který představuje jazyk.

5) Pokus – házení žabek

Pomůcky: malý kamínek, rybník, kaluž

Děti, slyšely jste někdy, že se s kamínkem dají házet žabky? Kdo už to někdy dělal? Tak si to názorně ukážeme, chcete?

S dětmi jsme vyrazili na vycházku k nedalekému malému rybníčku, abychom si ukázali házení žabek. Děti se postaví vedle sebe na hráz rybníka, aby viděly, jak autorka hází „žabku“. Autorka jim vysvětlí, že musíme být opatrní, abychom do vody nespadli, protože mnozí neumíme plavat, a mohli bychom se utopit. Také musíme dávat pozor, abychom nebyli mokří, kdybychom spadli do vody a onemocněli bychom, protože teď v říjnu už není vůbec teplá voda. Než autorka hodí „žabku“, dá

dětem za úkol, aby počítaly, kolikrát se na hladině odrazí. Autorka se ptá dětí, zdali jim to připomínalo, jak skáče žabka. Nakonec jdeme zpět na školní zahradu, kde si všichni zkusíme skákat jako žabky na delší vzdálenost.

6) Četba před spaním – Jak krtek potkal Žabku Elišku (Miler, 2002)

7) Evaluace úterního dne s dětmi

Dětem se nejvíce líbil výlet na zdejší rybník a házení žabek. Pak se jim také moc líbila překážková dráha a chtěly by jí mít připravenou každý den.

6.2.1 Úterní evaluace

V úterý autorka zvolila trochu jinou rozcvičku, také však básničku s pohybem. K tomu ještě připravila opičí dráhu, protože předškoláci jsou velice soutěživí a rádi svým kamarádům fandí. Děti se překonávání překážek smály, jak napodobit zvířátka věděly a moc je to bavilo. Děti chtěly závodit pořád do kola a vymýšlely i jiné způsoby zdolávání překážek.

V ranním kruhu se autorce celkem osvědčilo, že se prvně dětí zeptala, zdali nějaké živočichy, kteří žijí u vody, znají. Děti znaly ty nejdůležitější, takže hojně odpovídaly. Co se týká skládky a vývinu žáby, tak toto už děti neznaly. Věděly, co je to pulec, když jim autorka ukázala obrázek, ale další obrázky už nepoznaly. Tímto úkolem trénovaly pozornost, zrakové a sluchové vnímání a paměť, také společnou práci a naslouchání druhým. Pokud nějaké dítě nevědělo, ostatní děti napověděly, a zapojily se všechny. Rozvíjeli jsme slovní zásobu, řečové schopnosti a hru se slovy.

Pohybová hra „žába leze do bezu“ děti jako každá pohybová a rychlostní hra nadchla. Trénovali jsme kooperativní činnost, děti respektovaly pravidla hry, soustředily se na hru, dbaly na bezpečnost chování při skákání ve třídě a trénovali jsme rozvoj paměti.

Při výtvarné výchově jsme si vyráběli žábu, kterou jsme si pak v kroužku pojmenovávali, vytleskávali její jméno, poznávali první písmenka a počítali slabiky v daném jméně. Děti si také procvičily stříhání, úchop nůžek, dodržování bezpečnosti a jasných pravidel a pokynů. Snažily se pečlivě stříhat podle čáry a nanášely lepidlo tak, aby bylo jen na papíru, a ne na stole. Děti se snažily, protože věděly, že si žabky mohou odnést domů a pochlubit se s nimi rodičům. S dětmi jsme si v kroužku ještě řekli, čím se žáby živí, a jak to vypadá, když žába

svoji kořist loví. Autorka dětem ukázala, jak to jazykem asi vypadá, a pak si zkoušely různá cvičení na hybnost jazýčku.

Pokus děti nadchnul, líbilo se jim hlavně, že změnily prostředí ze školní zahrady na rybník a pozorovaly různé krásy okolní přírody. Některé děti si samozřejmě chtěly máchat ruce ve studené vodě, občas to byl nadlidský výkon udržet děti, aby do vody nesahaly, ale nakonec se to učitelkám podařilo. Pokus se vyvedl, venku nefoukal vítr a procházka byla příjemná.

V konečné evaluaci děti autorce vyprávěly, jak se jim nejvíce líbily házené žabky do rybníka a výrobek žabky, který společně vyráběly. Každé dítě se do hodnocení zapojilo a vyprávělo v kroužku činnosti, které si z dneška pamatuje. Bylo to velmi potěšující.

6.3 Středa

Středeční den se nesl ve znamení prožitkového dopoledne. Autorka práce poprosila ing. Vlastimila Stejskala, Ph.D., který působí jako akademický pracovník na Jihočeské univerzitě v Českých Budějovicích, fakultě rybářství a ochrany vod, a vede laboratoř řízené reprodukce a intenzivní chov ryb, jestli by mohl přijet do mateřské školy a popovídat dětem, jak to vlastně mezi rybami chodí, jak některé vypadají a přivést i ukázkou ryb, pokud to situace dovolí. On souhlasil, ale je bohužel hodně zaneprázdněný a pracuje i v zahraničí, tak za sebe poslal náhradu v podobě své kolegyně ing. Markéty Prokešové, Ph.D., která taktéž působí na fakultě ryb a ochrany vod, jako vědecký pracovník.

Environmentální akce probíhala celé dopoledne na školní zahradě, před základní školou. Po mateřské škole šla na řadu i základní škola a Ing. Prokešová sice nedovezla na ukázkou různé druhy ryb, ale přivezla živého raka říčního, kterého si děti mohly nechat chvíli na dlani a pozorovat ho. Veškeré aktivity z tohoto dopoledne autorka popisuje níže.

1) Úvodní motivace, představení Ing. Markéty Prokešové, Ph.D., seznámení se s dětmi a programem celého dopoledne, ukázkou rybního pozdravu

Děti se seznámily s odbornicí na ryby a pozorně poslouchaly, co dnešní dopoledne zažijí. Odbornice měla na stole připravené exponáty kapra, aby děti lépe pochopily, o čem je řeč. Odbornice kapra představila, čím se živí, jak se hýbe, jak vypadá,

jak má přizpůsobení tělo pro plavání, a jak moc se liší jeho potravní řetězec od toho lidského. Postupně zapojovala do diskuse všechny děti, které ji pozorně sledovaly. Poté dětem ukázala rybí pozdrav, který si děti následně vyzkoušely v kroužku s kamarády.



Obrázek 5: *Demonstrace kostry kapra*

Zdroj: Autorka, 2021

2) Aktivity na téma ryby, rybník, výlov

Odbornice dětem četla příběh o kapříkovi Metlíkovi (autor, rok), kde je popsáno „dětskou řečí“, co dělá rybu rybou, ukázka těla ryby, pojmenování skladby těla, dýchání ryby, šupiny, a seznámení s dalšími druhy ryb, se kterými se kapřík Metlík seznámil v rybníce. Kapřík Metlík v příběhu postupně potkává okouna a lysce, postupně se z nich stávají kamarádi. Příběh děti seznámil, jak tyto ryby vypadají a děti si vyzkoušely pomocí UV sklíčka nasazeného na očích, jak ryby pod vodou vidí.



Obrázek 6: Pozorování přes UV sklo

Zdroj: Autorka, 2021

Pokračování v příběhu s kapříkem Metlíkem

Pokračování ve vyprávění příběhu a jak to vypadá při výlovu v rybníku. Děti měly k dispozici ukázkou plyšových ryb, které odbornice pojmenovala, a děti si je mohly osahat. V příběhu postupně připlouvala ryba za rybou a děti si je mohly postupně prohlížet. Odbornice začala demonstrovat, jak to vypadá, když se vypouští rybník a ryby se loví, postupně shrnovala koberec, kde se ryby mačkaly, pak se oblékla jako pravý rybář, popsala dětem, co má na sobě, co k čemu slouží a ukázala dětem, jak se sítěmi loví ryby.

3) Pohybová hra – děti vylovily ryby do sítí a nesly je do kádě

Děti utvořily skupinky po 3 a více i a do každé skupinky dostaly síť. Úkolem dětí bylo, z jednoho místa donést rybu v síti do kádě a nikde ji nevyklopit. Dospělí mezi dětmi chodili a snažili se jim rybu vyhodit ze sítě. Tato hra byla o spolupráci, domluvení se a soustředěnosti.



Obrázek 7: Chytání a nošení ryb v sítích

Zdroj: Autorka, 2021

4) Pokračování příběhu o kapříkovi Metlíkovi

Pokračování příběhu o tom, kam putují vylovené ryby. Do přehrady, protože zde je více potravy, při té příležitosti slečna Prokešová ukázala dětem obrázky rybí potravy a porovnávala ji s potravou nás lidí, a ukazovala další plyšové druhy ryb, které kapřík Metlík nikdy dřív neviděl a nepoznal je. Další druhy: sumec, štika, candát, jeseter, lín úhoř, pstruh...)

5) Hra – chytání ryb na prut

Děti si zahrály na rybáře a vyzkoušely si, jak se chytají ryby. Procvičovaly si trpělivost, soustředěnost a u činnosti se střídaly, protože byly k dispozici pouze čtyři pruty.

6) Aktivity na téma další živočichové a rostliny kolem vody

Děti reagovaly na obrázky, které jim byly demonstrovány a vymýšlely další organismy, které žijí či rostou u vody. Pokoušejí se napodobit jejich zvuky, nebo chůzi a pohyb. Napodobují žabu, kachnu, čápa a z rostlin poznávají leknín, rákos, blatouch a další rostliny.

7) Poznávání živých raků říčních

Každý, kdo chtěl, si mohl živého raka pochovat. Odbornice přitom povídala o jeho životě, vysvětlovala, jak rak vypadá, čím se živí a vysvětlovala dětem, jak dbát na bezpečnost. Měla zde také dospělého raka říčního, toho už si děti však nechovaly, protože to bylo nebezpečné. Do ruky ho vzala pouze ona a obcházela děti, aby se podívaly zblízka

Zpětná vazba

Děti si sedly do kroužku a odpovídaly na kladené otázky. Děti víte, jaká zvířátka a rostliny žijí u vody? Kdo z vás může říci, že si sáhl na živého raka? Znáte rybí pozdrav? Nakonec jsme s dětmi dostali společný úkol. Nakreslit velký rybník, který si ve třídě vystavíme na tabuli, a slečna Prokešová nám věnovala magnetky ryb, které dostalo každé dítě, a mohli jsme si je do rybníka nandat.

8) Pohybová hra – „rybičky, rybáři jedou“

Dopoledne jsme zakončili pohybovou hrou s plyšovými rybami. Určili jsme čtyři rybáře, kteří chytali děti s plyšovými rybami v ruce.

6.3.1 Středěční evaluace

Autorka se domnívá, že děti byly moc spokojené, společné aktivity je bavily a snažily se krásně spolupracovat ve skupinách, tak jak jsme to po nich chtěli. Největší zážitek si odnesly z aktivity s rakem říčním, kterého si všichni mohli „pochovat“.

6.4 Čtvrtek

Čtvrteční dopoledne probíhalo s rybářem, který se nabídl, že dětem povypráví o sportovním rybaření. Připravil různé aktivity pro předškolní děti (viz níže).

1) Seznámení se s dětmi a programem dne

Rybář představil sebe, kde se s rybařením setkal, jaké má zkušenosti a co všechno už v životě chytil. Rybář také povídal o tom, co je to vlastně sportovní rybaření, jaké pomůcky jsou potřeba, demonstroval i ukázkou vlastního náčiní a nechal jej děti osahat.



Obrázek 8: Skládačka s rybami

Zdroj: Autorka, 2021

2) Aktivita – pexeso, rozstříhané skládanky s rybami

Tato aktivita byla na rychlost. Děti vždycky ve trojicích soutěžily o bonbóny, kdo nejrychleji poskládá skládanku ze čtyř dílů. První dostal dva bonbóny a ostatní po jednom bonbónu.

3) Aktivita – lovení ryb

Tato aktivita spočívala v tom, že si děti vyzkoušely chytání ryb pomocí opravdového prutu. Děti trénovaly trpělivost, soustředění a úchop prutu. Musely být opatrní, protože ryby chytaly na opravdový háček a ten je velice ostrý. Děti byly předem poučené o bezpečnosti.

4) Aktivita – tvoření kuličky z krmení pro ryby (směs ze šrotu, granulí a semínek)

Děti si na této aktivitě procvičovaly jemnou motoriku prstů a dlaně. Jejich úkolem bylo, vymodelovat z hmoty kuličku, která bude krásně kulatá a bude držet pohromadě. Komu to šlo hůře, mohl si namočit ruce do vody, aby směs držela pohromadě.

5) Hodnocení nejlepší kuličky ze směsi

Po vymodelování kuličky si všechny děti stouply do kruhu a navzájem si ukazovaly své výtvary. Děti navzájem hodnotily kuličky ostatních, vyhodnocovaly, která kulička je nejmenší, která je největší, a nakonec vybraly jednu nejhezčí a ta byla odměněna dvěma bonbóny a ostatní dostaly bonbón jeden.



Obrázek 9: Modelování kuliček ze směsi

Zdroj: Autorka, 2021

6) Pokračování povídání o rybách a správném a bezpečném rybaření a ochutnávka těstovin

Rybář vyprávěl dětem, čím se ryby živí, jak se pohybují, kde je můžeme najít. Děti také zkusily ochutnat velkou těstovinu, kterou jsme jim uvařili, aby si názorně představily, co rybám chutná.

7) Vyzkoušení a představení rybářského křesílka

Děti si mohly zahrát na rybáře. Pokoušely se posadit do rybářského křesla a povídali jsme si, jestli to bylo pohodlné či nikoliv.



Obrázek 10: Sezení na rybářském křesle

Zdroj: Autorka, 2021

8) Válení sudů na podložce na ryby

Rybář dětem představil podložku na ryby, popsal jim, jak se s ní zachází, proč se podložka používá a pak si ji i děti samy vyzkoušely. Zkoušely válet sudy, dělat kotrmelce.



Obrázek 11: Válení sudů na podložce

Zdroj: Autorka, 2021

6.4.1 Čtvrteční evaluace

Děti si užily bezvadné dopoledne plné zajímavých aktivit, které možná nikdy nedělaly. Byly nadšené. Děti se zapojily do všech aktivit, nejvíce je pobavily poslední činnosti: kotrmelce na podložce a sezení na křesle. U toho se hodně nasmály. Nakonec jsme na zahradě ještě zopakovali hru „rybičky, rybáři jedou“.

6.5 Pátek

1) Rozcvička:

Hola, děti, hola, hola, vytvoříme velká kola. Chytíme se za ručičky, zahrajeme si na rybičky **(svoláním vytvoříme kruh)**.

Máme malý rybníček a v něm bydlí vodníček. Jsou v něm také rybičky, zdraví všechny dětičky **(v kruhu si zamáváme, protřepeme ruce)**.

Zahrajeme si na rybičky, protáhneme si ploutvičky **(malé, velké kruhy pažemi)**.

Žáby skáčou do vzduchu, líbí se jim na suchu. Žáby skáčou do rybníka, líbí se jim, jak to stříká **(skoky jako žába, výskok ze dřepu, ruce nad hlavu)**.

Šla kačenka kolem vody, napila se chladné vody, kde voděnka srčí, tak zobáček strčí **(chůze v podřepu po obvodu kruhu)**.

Doleva i doprava, jezdí lodní doprava. Vlnobítí neuškodí, mému člunu, ani lodi **(sed skrčmo zkřížmý, ruce rozpažené, kolíbáme se na zadečku vpravo, vlevo – loďka na vlnách)**.

Plave rybka do rybníčku, nemá žádnou pokladničku **(leh na bříše, napodobujeme plavání ryby)**.

Kam penízky ukládá, na bříško a na záda **(střídáme leh na bříše, leh na zádech)**.

Napnu svoje nožičky, zakopu do vodičky, špičky dovnitř, paty ven, nožky pěkně protáhneme **(v lehu na zádech procvičíme nohy)**.

Umím chodit jako rak. Věřte mi to, je to tak! **(lezeme pozpátku, zády k zemi, chůze v podřepu vzad)**. Leze žába po žebříku, natahuje elektriku **(napodobujeme lezení – z dřepu se pomalu zvedáme, střídáme ruku – nohu)**.

Nejde to, necháme to na léto **(kroutíme hlavou a rukama do stran, zatleskáme do rytmu)** (Šafrová, 2021).

2) Ranní kruh – Hádanky

Dětem položím hádanky a uhodnutá slova si zkusíme vytleskat, sledujeme a počítáme počty slabik a určujeme první a poslední písmenka ve slově. Děti si takto procvičují sluchové vnímání, rytmizaci, první písmenka a výslovnost písmen.

1. **Ve vodě si tiše pluje, ploutvičkami kormidluje. Pusu špulí, snad se líbá, ptáte se kdo? Přece (ryba).**
2. **Ustavičné skákání a hlasité kvákání? Ví každý děd i bába, že je to (žába).**
3. **Místo džusu pijí krev, píchnou nás i přes oděv. Na vše živé doráží, jsou to totiž (komáři).**
4. **Podobá se letadélku, vozí broučky na křídélku. Pozor, hrozí srážka, letí další (vážka).**
5. **Ještěrce se podobá, hlavu, nohy, ocas má. U řeky, či u potoka, skvrnitého najdeš (mloka).**
6. **Místo rukou klepeta a je velký popleta. Chodí totiž naopak, ano správně je to (rak) (Šafrová, 2021).**

3) Pohybová hra – „rybičky, rybáři jedou“

Nedaleko naší třídy máme velkou tělocvičnu a autorka děti vzala na hru „rybičky, rybáři jedou“ vyběhat právě do tělocvičny zdejší školy. Děti se vyběhaly, procvičily si spolupráci, ohleduplnost, týmovou práci, dbaly na bezpečnost, respektovaly pravidla a hru si užily.

4) Zkoumání kapří šupiny pod mikroskopem

Autorka dětem připravila aktivitu, aby se pod mikroskopem podívaly, jak vypadá kapří šupina, která je zvětšená. Tato aktivita sloužila k tomu, aby se děti ve skupině respektovaly, navzájem si pomohly, nechaly jeden druhého podívat se, netlačily se a zacházely se vším tímto vybavením opatrně. Děti také dostaly za úkol si šupinu, kterou pod mikroskopem viděly, zapamatovat a pak tyto tvary a barvy zachytit na papír a namalovat je.

5) Pohybová hra – „kapr ztratil čepičku, měla barvu, barvičku“

Tato pohybová hra je obdoba hry „čáp ztratil čepičku“, dají se v ní různě obměňovat názvy, kdo čepičku ztratil, a jelikož ve školce autorka učí také angličtinu pro nejmenší děti, tak vždy hrajeme i anglickou verzi této hry. Děti si procvičí barvy tím, že mi postupně nosí hračky, na kterých dané barvy ve školce najdou.

6) Konečné shrnutí celého týdne v komunitním kruhu, celotýdenní evaluace

Autorka s dětmi si znovu zkusili odpovědět na otázky, které položila na začátku týdne, a zopakovali si, co za celý týden prožili a jaké aktivity si děti nejvíce užily. Každé dítě za pomoci „kamínku Povídalek“ zhodnotilo celý týden a co by si chtělo příště zopakovat.

6.5.1 Páteční evaluace

Rozcvička děti bavila, zasmály se u ní. Básničku s autorkou už skoro nazpaměť říkaly všechny děti a rozcvičku si dvakrát zopakoval

y. Dnešní rozcvička byla ještě zvláštní tím, že autorka přidala hru na počty. Dětem na klavír hrála písničku „Holka modrooká, neseďavej u potoka“ a když přestala hudba hrát, autorka tleskla a řekla číslo. Děti se musely chytit za ruce dle správného počtu.

Vždycky když autorka zvolí do ranního kruhu hádanky, tak se těší na to, jak jsou děti nedočkavé a vykřikují na ni správnou odpověď ještě dříve, než stihne odpověď dočíst. U hádanek trénuje i to, že se děti musí o své slovo hlásit, aby se nepřekřikovaly a daly také prostor ostatním dětem, které se moc neprojeví. Trénovali jsme také rytmizaci a počty, které děti baví. Procvičili jsme také sluchové vnímání a čtenářskou pregramotnost.

Pohybová hra „rybičky, rybáři jedou“ jako obvykle nezklamala. Děti milují tu volnost pohybu po celé tělocvičně. Děti ocenily to, že se mohly volně vyběhat, chytaly kamarády opatrně, nikdo nikoho nestrkal, protože jsme do tělocvičny šli již se stanovenými pravidly. Děti hru zopakovaly asi čtyřikrát a moc je to pobavilo.

Na zklidnění a vydýchání autorka zvolila aktivitu s mikroskopem. Polovina dětí si hrála a druhá polovina byla společně s autorkou práce u mikroskopu, pozorovali šupinu a diskutovali o ní. Po půl hodině se skupiny vyměnily a první půlka dětí šla malovat a zaznamenávat šupinu. Poté si všichni sedli do kroužku, o šupině si popovídali a porovnávali je dle velikosti, kdo jakou šupinu nakreslil. Šupiny jsme pak vystavili na nástěnkou, abychom je ukázali rodičům. Aktivita děti nadchla a respektovaly u ní autorkou stanovená pravidla.

Obdobu hry „čáp ztratil čepičku“ zařazuje autorka ráda mezi pohybové aktivity, protože jí děti mají moc rády a baví je to. Když tuto hru hrajeme s malými dětmi, které ještě moc barvy neumí, taksi to názorně ukazujeme, a tím se malé děti učí od těch větších. Zároveň takto vždy sledujeme, které dítě má v barvách mezery a dokážeme je korigovat.

Konečné shrnutí celého týdne autorku moc pobavilo a hlavně potěšilo. Děti jí jmenovaly aktivity, které za celý týden dělaly a vzpomněly si i na obě environmentální dopoledne, která proběhla. Příští týden budeme malovat rybník, který jsme dostali za úkol od slečny Prokešové a budeme do něho pokládat magnetické ryby. Poté tento projekt nafotíme a pochlubíme se s ním a zdokumentujeme ho pro paní Prokešovou. Celý environmentální týden proběhl skvěle, nad autorčino očekávání. Autorka si troufá říci, že aktivity byly zvolené dobře a dětem se dařilo je plnit. Autorka si myslí, že environmentální program je určitě výbornou alternativou i pro předškolní děti. Z autorčina pohledu je na něm nejlepší to, že děti vlastně učíme prožitkovým učením, ze kterého si pamatují nejvíce.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo přiblížit dětem, co je to vlastně sladkovodní svět, kde se voda bere, jací živočichové ve vodě žijí, jaké rostliny tam rostou a obohatit děti o aktivity, které nám voda nabízí. Projekt byl koncipován tak, aby děti měly dostatečnou možnost do tématu sladkovodní svět nahlédnout a prožít si dané environmentální aktivity. Tento prožitkový environmentální program se zdál být vhodnou a dobrou volbou. Děti byly u daných aktivit nadšené a jevily známky spokojenosti a zájmu v dané problematice. Naučily se, s jakými živočichy a rostlinami se lze ve sladkovodním světě setkat a jak se k nim chovat a zacházet s nimi.

V teoretické části jsem čerpala z knižní literatury, která spíše popisuje obecné věci, co to vlastně sladkovodní svět je, popisuje koloběh vody, kde se voda bere a zabývá se rámcovým vzdělávacím programem a environmentální výchovou ve školách obecně.

Myslím si, že environmentální programy by měly být zařazeny do běžné výuky v mateřských školách. Dle mého názoru jsou velmi přínosné a prožitkové učení děti posune správným směrem.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOČEK, M., H. NÁDVORNÍKOVÁ a kolektiv autorů. *Tady je moje místo k životu: Metodika environmentální a polytechnické výchovy v mateřské škole.*

CORNELL, J. B., 2012. *Objevujeme přírodu: učení hrou a prožitkem.* Praha: Portál. ISBN 978-80-2620-145-8.

Činčera, J., 2013. *Metodika pro hodnocení environmentální výchovy pro předškolní a mladší školní věk.* *Envigogika*, 8(5). <https://doi.org/10.14712/18023061.413>

ČINČERA, J. a J. HOLEC, 2016. *Terénní výuka ve formálním vzdělávání.* *Envigogika* [online], 11(2), 2016 [cit. 2021-11-29]. DOI: 10.14712/18023061.533. ISSN 1802-3061. Dostupné z: <<https://www.envigogika.cuni.cz/index.php/Envigogika/article/view/533>>

ČINČERA, J., 2007. *Environmentální výchova: od cílů k prostředkům.* Brno: Paido. ISBN 978-80-210-6642-7.

DANIŠ, P., 2019. *Tajemství školy za školou: proč učení venku v přírodě zlepšuje vzdělávací výsledky, motivaci a chování žáků.* Praha: Ministerstvo životního prostředí. ISBN 978-80-7212-638-5.

HANUŠ, R. a L. CHYTILOVÁ, 2009. *Zážitkově pedagogické učení.* 1. vyd. Praha: Grada Publishing. 192 s. ISBN 978-80-247-2816-2.

HLAVÍNEK, P. a J. ŘÍHA, 2006. *Čistota vod.* Čistota vod. 1. Brno: VUT v Brně, FAST.

HOFMANN E., M. TRÁVNÍČEK a P. SOJÁK, 2011. *Integrovaná terénní výuka jako systém. Smíšený design v pedagogickém výzkumu: Sborník příspěvků z 19. výroční konference České asociace pedagogického výzkumu.* Brno: Masarykova univerzita. Dostupné z: <http://www.ped.muni.cz/capv2011/sbornikprispevku/hofmanntravniceksojak.pdf>

HRKAL, Z., 2018. *Voda včera, dnes a zítra.* První vydání. Praha: Mladá fronta. ISBN 978-80-204-4989-4.

JANČAŘÍKOVÁ, K., 2010. *Environmentální činnosti v předškolním vzdělávání.* Praha: Raabe. ISBN 978-80-86307-95-4.

JIRÁSEK, I., 2004. *Vymezení pojmu zážitková pedagogika.* Gymnasion. Praha: Prázdninová škola Lipnice.

KOŽELUH, M., 2018. *Příběh řeky Stropnice*. Sdružení Růže.

LEBLOVÁ, E., 2012. *Environmentální výchova v mateřské škole*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1149-5.

MEZŘICKÝ V., 2005. *Environmentální politika a udržitelný rozvoj*. Praha: Portál. 207 s. ISBN 80-7367-003-8.

PAPÁČEK, M., 2010. *Badatelsky orientované přírodovědné vyučování – cesta pro biologické vzdělávání generací Y, Z a alfa? Scientia in educatione* [online], 1 (1), 2010. ISSN 1804-7106. Dostupné z: <<https://doi.org/10.14712/18047106.4>>

Pinterest [online]. 2021 [cit. 2021-11-15]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/633387438030700/>

Pinterest [online]. 2021 [cit. 2021-12-03]. Dostupné z: <https://sk.pinterest.com/pin/252342385362248725/>

Pinterest [online]. 2021 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://cz.pinterest.com/pin/636555728576434608/>

SVOBODOVÁ E. a H. ŠVEJDOVÁ, 2011. *Metody dramatické výchovy v mateřské škole*. Portál.

Vodníci. *Pohádkozem* [online]. 2022 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.pohadkozem.cz/tag/vodnici/>

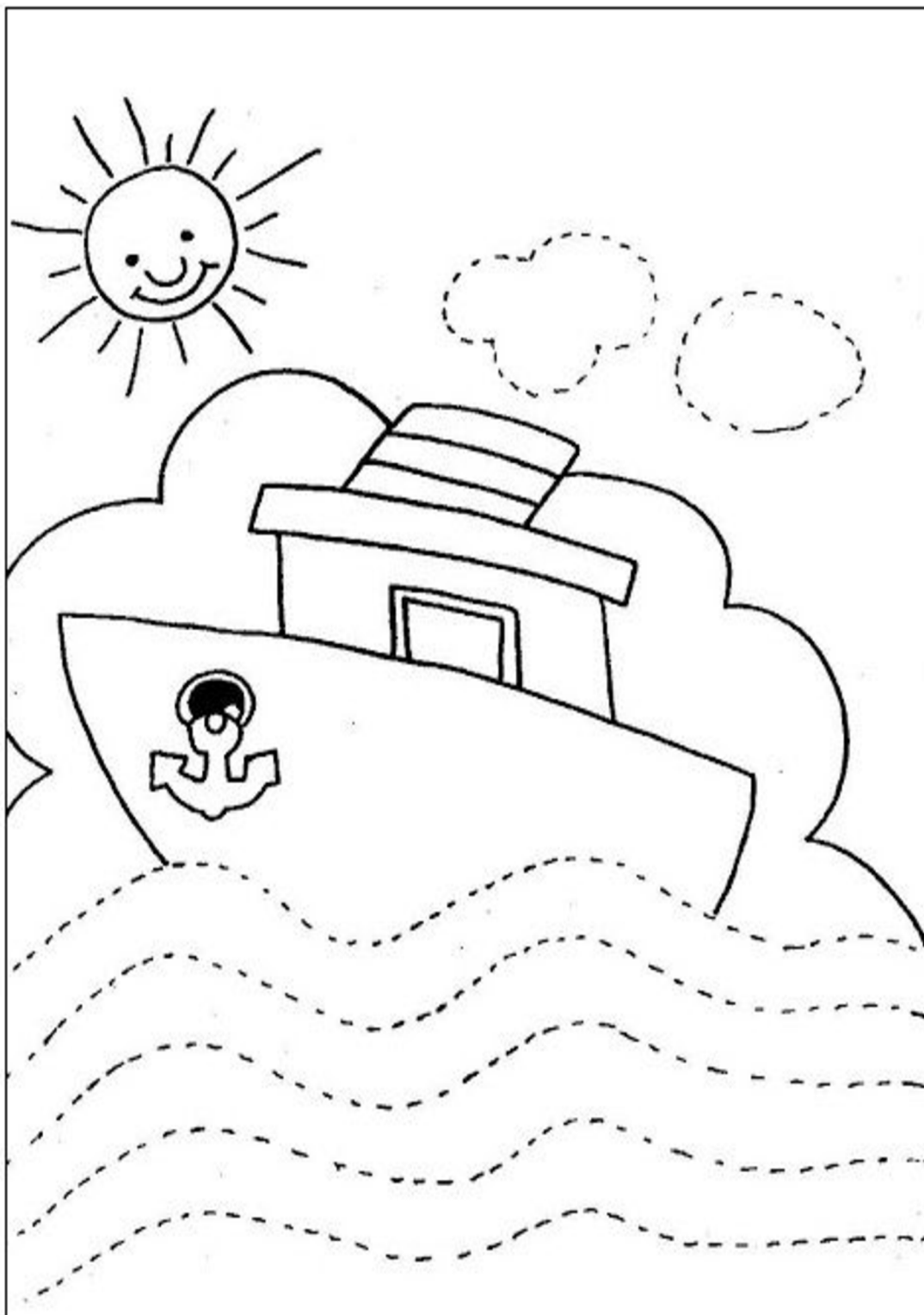
WILKENS A. a kolektiv autorů, 2017. *Voda v pohybu - úžas v nás: Pozorování a pokusy*. Kazda. ISBN 978-80-907420-2-4.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – Pracovní list Vlnky na vodě

Příloha č. 2 – Vodnická pohádka

Příloha č. 1 – Pracovní list Vlnky na vodě



Zdroj: Pinterest, online, cit. 2021-12-15

Příloha č. 2 – Vodnická pohádka

V rybníku Dolníku se usídlil vodník. Lidé v okolí si lehce zvykli na jeho přítomnost. Dalo by se říci, že jej i měli rádi. Když někdo spadl do rybníka, vodník byl vždy po ruce a zachránil včas topícího se. Byl veselý a rád se dal s každým do řeči. Již nějakou dobu se vodníkovi líbila dcera porybného Stázka. Vždy pro něj měla vlídné slovo a úsměv.

Také s porybným vodník dobře vycházel. Pečoval mu o jeho ryby, za což mu Stázka v neděli vařila jeho oblíbené vepřo knedlo zelo. A ta to uměla, nikdy předtím vodník nic tak dobrého nejedl. Byl sice výřečný, ale s děvčaty to moc neuměl. Nejednou chtěl Stázce říci, co k ní cítí, ale nezmohl se ani na to, aby ji pozval na sobotní tancovačku. Tak měsíce ubíhaly a objevil se nový ctitel. Honza Hamrů byl starostův syn, s ním se přece chudý vodník nemůže měřit. Všechně Stázce nadbíhal, ale ta se k němu moc neměla. To se vodníkovi ale vůbec nelíbilo.

Jednou se však osmělil, oblékl si své nejhezčí sako a vydal se za Stázkou. Cestou si v duchu připravoval to, co jí řekne. Stázka byla se svým tátou doma. Byla překvapena, protože vodník k nim chodil pouze v neděli. Stál tam mlčky a nemohl ze sebe ani hlásku vypravit. Nakonec se osmělil a říká porybnému: „Dáte mi Stázku za ženu?“ Ten se zarazil, ale pak povídá: „Proč ne, když Tě bude chtít!“ Na to Stázka vyběhla k vodníkovi a objala ho. Za týden byla svatba. Dnes mají tři děti a spokojeně žijí u rybníka (Duško, 2020).

Zdroj: Pokádkozem, online, cit. 2022-01-15